Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 10 апрель
СЕШАНБА
№ 82 (4.876).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

ПАХТАКОРЛАР ИШГА КИРИШДИЛАР

● УРГАНЧ. Хоразм вилоятининг деҳқонлари ёппасига чигит эка бошладилар. Обҳавонинг яхши келиши ва пахтакорлар пухта ҳозирлик кўрганликлари чигитни одатдагидан анча илгари экишга имкон берди.

Хива районидаги Огаҳий номли колхоз меҳнаткашлари кунига 60—80 гектар ерга чигит экишмоқда. Бу ерда тўртта механизациялашган комплекс отряд ташкил этилган, техника яхши созланган, экипаж аъзолари икки сменада ишлашмоқда.

Мунтазам равишда юқори ҳосил етиштириб келаётган Хонқа райони пахтакорлари ҳам енг шимариб ишга киришдилар. «Хоразм», «Правда», Охунбобоев номли колхозларнинг механизаторлари юксак натижаларга эришмоқдалар. Уларнинг кўпчилиги кунлик нормаларини бир ярим баравар қилиб бажармоқда.

Хоразм пахтакорлари бу йил роппа-роса 100 минг гектар ерга пахта экишлари керак. Экин майдонларининг тўртдан уч қисмини тезпишар, юқори ҳосил берадиган «175—Ф» нави эгаллайди.

●ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН АССР. Автоном жумҳурият деҳқонлари саралаб чигит эка бошладилар. Элликқалъа районидаги «Ленинград» ва Амударё районидаги Охунбобоев номли колхозларнинг механизаторлари сеялкаларни далаларга олиб чиқишди.

— Қорақалпоғистон деҳқонлари 135 кунда пишиб етиладиган «С-4727» навидан 20 йилдан кўпроқ вақтдан бери фойдаланиб келишмоқда, чунки улар бу навни яхши билишади,—дейди Қорақалпоғистон АССР қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитетининг бўлим бошлиғи С. Алимбетов. — Бу йил биз асосан ана шу навга катта эътибор берамиз. Тўғри, шимолий районларнинг деҳқонлари 44 минг гектар ерга маҳаллий селекционерлар етиштирган «Чимбой-3010» навини экадилар. У шўрга чидамли, бу айниқса қуриб бораётган Орол яқин ерда жойлашган районлар учун муҳим аҳамиятга эга, айни вақтда у бошқа навларга нисбатан 3—5 кун олдин етилади.

Умуман бу йил Қорақалпоғистонда 150 минг гектардан кўпроқ ерни пахта эгаллайди. Бу эса ўтган йилга нисбатан деярли ўн ярим минг гектар кам демакдир.

● ҚАРШИ районининг деҳқонлари чигит экишга киришдилар. Бу ишни Собир Раҳимов номли совхоз меҳнаткашлари биринчи бўлиб бошлаб беришди. Райондаги далаларда барча агротехника тадбирлари амалга оширилди. «Чимбой-3010» нави экилмоқда. Хўжаликда янги навга афзаллик берилмоқда. Вилоятнинг бошқа минтақаларида оралиқ экинлари йиғиштириб олинганидан сўнг пахта экилади.

Баҳор ҳозирча механизаторларнинг имкониятларини чегаралаб қўймоқда. Шунга қарамай қўриқ ўлка деҳқонлари экиш мавсуми ўтган йилга нисбатан анча уюшқоқлик билан ўтишига ишонмоқдалар. Ижара ва хўжалик ҳисобида ишлаётган коллективлар бунга кафил бўла олади. Ғўза навлари қунт билан танлаб олинди, зарур суғурта жамғармаси вужудга келтирилди. Ўтган йилга нисбатан бир неча минг гектар кам ерга, яъни 215 минг гектарга чигит экилади.

Бу йил 900 гектар майдондан 2.850 тонна ўрнига 3.000 тонна оқ олтин етиштиришга аҳд этган Қўшкўпир районидаги «Ленинград» колхози деҳқонлари чигит экишни Хоразм областида биринчилардан бўлиб бошлаб бердилар. Механизаторларнинг фидокорликлари туфайли ҳар куни 150—180 гектар майдонга уруғ қадаляпти. Бу кўрсаткич эртаиндин икки ҳисса ошади. Шунда юмуш ҳафтада тугалланади.

СУРАТЛАРДА: 1. Механизаторлар Шомурод Аҳмедов (чапдан), Баҳодир Полвонов, бош агроном Жонибек Юсупов ва ижарачи Ёқутжон Рўзматова уруғлик сифатини кўздан кечирмоқдалар. 2. Экиш пайти.

Б. АЛИМОВ олган суратлар.

ОЗУҚА МЎЛ-КЎЛЛИГИ УЧУН

● ҚАШҚАДАРЁДАГИ «Мирзачўл» совхозининг деҳқонлари беда ва хашаки лавлагини парваришлашга киришдилар.

Ҳозир хўжаликда пахта майдонлари яна қисқартирилмоқда, бу эса озуқа экиладиган ерларни деярли икки баравар кўпайтиришга имкон берди.

Жўхори экиб бўлинди. Бу қимматли озуқа экини биринчи марта 420 гектар майдонга экилди. Уларнинг ярмида дон учун маккажўхори етиштирилади.

(ЎзТАГ).

ДАЛАЛАР НАФАСИ

БАЛИҚЧИ

Максим Горький номли совхозининг Алижон Бекмуродов бошлиқ бригадаси деҳқонлари жорий йилда 360 тонна пахта ҳосилини етиштиришни кўзлаб меҳнат қилмоқдалар. Ҳар гектар майдонга ўртача 8 тоннадан маҳаллий ўғит жамғарилди. Ариқ-зовурлар тозаланиб, тартибга келтирилди. Бу юмушларни бажаришда бригаданинг Маҳмуджон Мадатов, Султонбой Бўрибоев каби аъзолари ўзаро беллашувда пешқадамлик қилишмоқда.

Хўжаликнинг Муҳаммадали Қирғизов, Турсунбой Тожибоев бошлиқ бригадалари пахтакорлари ҳам масъулиятли мавсум — чигит экишга пухта ҳозирлик кўришаётир.

С. ЙИГИТАЛИЕВ.

ШАҲРИСАБЗ

Экиш-тикиш ишларининг тез ва соз амалга оширилиши кўп жиҳатдан техниканинг муваффақиятли ишлатилишига боғлиқ. Буни яхши билган «Социализм» жамоа хўжалиги созловчилари барча қишлоқ хўжалиги асбобларини сифатли ремонтдан чиқардилар. 20 та трактор, 20 та сеялка, 120 та борона сифатли созланди.

А. МУҚИМОВ.

ҚУВАСОЙ ШАҲРИ

Ҳамид Олимжон номли совхозда 322 гектар ердаги дарахтлар маҳаллий ва маданий ўғитлар билан озиқлантирилди. Хўжалик боғбонлари 10 гектар янги боғ барпо этишди. Бунда «Коммуна» бўлимининг 4-бригадаси ҳамда Навоий номли бўлимнинг 1-, 3-бригадаси меҳнатчилари алоҳида ғайрат кўрсатишди. Н. Умаров, М. Зокиров, Л. Каримова сингари азаматлар кунлик нормаларини зиёдаси билан бажариб, кўпчиликка ўрнак бўлишаётир.

Хўжалик сабзавоткорлари шу кунларда картошка ва карам экишни ҳам уюшқоқлик билан амалга оширишаётир.

У. ҲАБИБУЛЛАЕВ.

МУНОСИБ ИМТИЁЗЛАР

СССР Министрлар Совети билан ВЦСПС Чернобиль атом электр станциясидаги авария оқибатларини тугатиш ишларида қатнашган кишиларга медицина хизмати кўрсатишни ва уларнинг ижтимоий таъминотини яхшилаш тадбирлари тўғрисида қарор қабул қилдилар.

СССР Соғлиқни сақлаш министрлигига, СССР Мудофаа министрлигига, СССР Ички ишлар министрлигига, СССР Давлат хавфсизлиги комитетига, министрликларга, идораларга ва иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига Чернобиль АЭСдаги авария оқибатларини шу станция теварагидаги 30 километрлик зонада (кўчирилган зонада) тугатишда қатнашган барча кишиларни 1990 йилда қўшимча равишда медицина кўригидан ўтказишни, уларнинг сиҳат-саломатлиги ва даволанишини доимий диспансер кузатувига олишни уюштириш, шунингдек Бутуниттифоқ тақсимланган регистри негизида радиацияга дучор бўлган кишиларнинг ягона ҳисоб-китобини (давлат регистрини) вужудга келтириш ҳамда 1990—1992 йилларда уларнинг сиҳат-саломатлигини тиклайдиган маҳаллий ва идоравий марказларни ташкил этиш топширилди. Мазкур кишиларнинг касалга чалиниши ва ногиронлиги авария билан ва унинг оқибатларини тугатиш ишларини бажариш билан сабабий боғлиқлигини аниқлаш тартиби белгиланди.

Чернобиль АЭСдаги авария оқибатларини тугатиш қатнашчиларига бир қанча имтиёзлар ва афзалликлар берилади.

Жумладан, нур касали билан оғриган, шунингдек авария муносабати билан ногирон бўлиб қолган кишилар дори-дармонларни, санаторий-курортда даволаниш учун йўлланмаларни бепул олиш, транспортда (таксидан ташқари) истиқомат жойидан текшириш ва даволаш жойига бепул бориш ҳамда қайтиб келиш ҳуқуқини оладилар. Ишлаб турган ногиронларга вақтинча ишга яроқсизлик нафақалари сурункасига 4 ойгача ва йилига 5 ойгача иш стажидан қатъий назар иш ҳақининг 100 фоизи миқдорида тўланади. Улар учун квартира ҳақи ва коммунал хизматлар ҳақини 50 фоиз камайтириш, пенсияга чиққан вақтда иш даврида бириктириб қўйилган поликлиникалардан фойдаланиш ҳуқуқи, даволаш-профилактика муассасаларида ва дорихоналарда биринчи навбатда хизматдан баҳраманд бўлиш, ўзига қулай вақтда отпуска олиш (шунингдек, иш ҳақини сақламасдан икки ҳафтагача муддат билан қўшимча отпуска олиш), уй-жой шароитларини яхшилашга муҳтож бўлганлар биринчи навбатда уй-жой билан таъминланиш, якка тартибда уй-жой қуриш ва боғ уйчалари қуриш учун бадалсиз ссудалар олиш, уй-жой-қурилиш, гараж кооперативларига ва боғдорчилик ширкатларига бемалол кириш ҳуқуқидан фойдаланиш, маиший хизмат, савдо, уй-жой-коммунал хўжалик муассасалари, корхоналари ва ташкилотларида хизматдан баҳраманд бўлиш, телефон ўрнаттириб олиш, ходимларнинг сони ёки штати қисқартирилган тақдирда ишда қолиш ҳуқуқи кўзда тутилади.

1986—1987 йилларда авария оқибатларини тугатишда қатнашган кишилар ҳам дори-дармонларни (уларга 50 фоиз чегирилади), санаторий-курортда даволаниш учун бепул йўлланма олиш, транспортда текин юриш ҳамда белгиланган квартира ҳақида ва коммунал хизматлар ҳақида чегиришдан ташқари юқорида кўрсатилган имтиёзлар ва афзалликлардан фойдаланадилар.

1988 йилда авария оқибатларини тугатишда қатнашганларга санаторий-курортда даволаниш ва ҳордиқ чиқариш учун йўлланма олиш, ўзига қулай вақтда отпускадан фойдаланиш, гараж қуриш кооперативларига ва боғдорчилик ширкатларига кириш, даволаш-профилактика муассасалари ва дорихоналар хизматидан биринчи навбатда баҳраманд бўлиш, пенсияга чиққан вақтда иш даврида бириктирилган поликлиникалардан фойдаланиш ҳуқуқи бериладн.

Иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советларига, министрликлар ва идораларга, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетларига ва касаба союз органларига ўз ваколатлари доирасида Чернобиль АЭСдаги авария оқибатларини тугатишда қатнашган кишиларнинг моддий-маиший шароитини, уларга медицина ва савдо хизмати кўрсатилишини яхшилаш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар кўриш тавсия этилди.

Қарорда Чернобиль АЭСдаги авария оқибатларини тугатиш қатнашчиси кўкрак нишони ва имтиёзлардан фойдаланиш ҳуқуқини тасдиқлайдиган махсус гувоҳнома таъсис этиш кўзда тутилади.

Қарорда белгиланган имтиёзлар 1990 йил 1 июлдан кучга киради.

ИШОНЧЛИ ҚАЛҚОН

Сабзавот экинлари ҳосилдорлигини ошириш омили

Кейинги йилларда қишлоқ хўжалиги экинларидан юқори ҳосил етиштиришда агротехник тадбирлар қатори ўсиш стимуляторларига катта аҳамият берилмоқда. Улар ёрдамида уруғни қийғос ундириб олиш, ниҳолларнинг ривожланишини жадаллаштириш, зарур бўлган тақдирда ўсиш жараёнини вақтинча сусайтириш, гул ва тугунчаларни тўкилиб кетишидан сақлаш, ҳосил етилишини тезлаштириш мумкин.

Ўзбекистон сабзавот-полиз экинлари ва картошкачилик илмий-тадқиқот институти коллективи зиммасига Ўрта Осиё минтақасида янги ўсиш омилларининг дала синовини ўтказиш, уларга техник-иқтисодий баҳо бериш вазифаси юклатилган. 1979—1980 йиллардан бошлаб ҳозирга қадар бизнинг лабораториямизда уларнинг 20 дан ортиғи синаб кўрилди. Тўрт йилдирки, сабзавотчиликда ивин хлорхолинхлорид (тур), гибберелин, гибберсиб, розалин, гидрел препаратлари кенг қўлланилмоқда.

Ивиннинг 100 фоизли эритмаси бодринг, помидор ва бошқа сабзавот экинлари уруғларини экишдан аввал намлашда ишлатилади. Шундай қилинганда уруғларни қийғос ундириб олиш, ўсимликнинг ривожланишини тезлатиш, бодрингнинг оналик гуллари тутиб қолишини 19—24 фоиз ошириш, эртаги ҳосилни 19—40, ялпи неъматни эса 14—30 фоиз кўпайтириш имкони яратилади. Помидор уруғининг униб чиқиши 95—100 фоизни ташкил этади, кўчат сифати яхшиланади, ҳосилдорлик 13—20 фоиз ортади. Намлаш учун 100 миллилитр ивин 10 литр сувга аралаштирилиб эритма ҳосил қилинади. Бир гектарга экиладиган (5—6 кг) бодринг уруғи шу эритмада 24 соат ивитилади. Бир килограмм бодринг, помидор, карам, ширин гармдори уруғини ивитишга эса эритманинг 1,7—2 литри кифоя.

Иссиқхона ва парникларда сабзавот уруғлари оз миқдорда, бўлак-бўлак сепилади. Бунда 100 миллилитр ивин препарати шунча миқдордаги сувга аралаштирилиб эритма тайёрланади. 0,5 килограмм уруғни ивитиш учун 10 миллилитр эритма олиниб, унга бир литр сув қўшилади. Бир килограммига эса 20 миллилитр эритма ва 2 литр сув сарфланади.

Сабзавот уруғларини экишдан олдин гибберелин, гибберсиб ва розалин эритмаси билан намлаш ҳам яхши натижа беради. Бир литр эритма тайёрлаш учун гибберелин кукунидан 10 ёки 20 миллиграмм (0,001—0,002 фоиз), гибберсибдан 25 — 30 миллиграмм (0,0025—0,60050 фоиз), розалиндан 10—20 мг 1 л (0,002—0,001 фоиз) олинади. Ишчи эритмани 24 соатдан ортиқ сақлаш мумкин эмас. Булар қўлланилганда ҳар гектар ердан олинадиган даромад 250—500 сўм ошади.

Тур (хлорхолинхлорид) ниҳолларнинг ўсиш жараёнини сусайтириш, яъни ривожланишини вақтинчалик тўхтатиб туриш учун тавсия этилади. У 60 фоизли суюқлик, 88 фоизли паста ва 96 фоизли кристалл кукун ҳолида чиқарилади. Кўчатларнинг ўсишини сусайтиришда асосан биринчиси ишлатилади. Экинда 3—4 чинбарг пайдо бўлишидан бошлаб ҳар 8—10 кунда сепилади, охирги ишлов кўчатларни далага кўчириб ўтқазишдан 5—7 кун олдин тўхтатилади. Тур препарати соғлом ниҳолларгагина сепилади. Кўчатларнинг ёш даврида 0,05, кейинчалик 0,1—0,2 фоизли эритма қўлланиш мақсадга мувофиқ. Бунда препарат 10 литр сувга аралаштирилиб, лейка билан 3—4 квадрат метр майдонга пуркалади. Дала шароитида эса 10 литр сувга бир қошиқ (20 мл) тур солинади. Уни қўлланиш билан кўчатларнинг ўсиш жараёнини сусайтиришга, совуққа чидамли, паст бўйли, сербарг ва кучли илдизга эга бўлган сифатли ниҳоллар етиштиришга эришилади. Улар далага экилганда 100 фоиз тутади, ҳосил 5—6 кун эрта етилади.

Гибберелин 100, гибберсиб ва розалин 50 фоизли кукун ҳолида чиқарилади. Булардан далаларда помидор, бодринг, карам, картошка, иссиқхоналарда эса помидор ва бодринг ҳосилдорлигини оширишда фойдаланилади. Уларга микроэлементлар аралашмаси қўшиб сепиш яхши натижа беради.

Маълумки, сабзавот экинларининг гуллари ва тугунчалари тўкилиш ҳоллари кўп учрайди. Бунинг сабабларидан бири чангланмаслик ёки чала чанглаштиришдир. Помидор ва бодринг гуллаганда гибберелин, гибберсиб ҳамда розалин стимуляторларининг эритмаси сепилса, яхши чангланади, гулнинг тўкилиши 17—25 фоиз тўхтайди, туганак ва меваларнинг етилиши 30 фоиз кўпаяди, ҳосилдорлик 25—30 фоиз ортади. Муҳими — неъмат 6—7 кун олдин пишиб, сифати яхшиланади.

Гибберсиб ва розалин препаратлари иссиқ сувда яхши эритилгач, помидорда 2—3 та гул пайдо бўлган палладан бошлаб пуркалади. Бу юмуш 2—3 марта такрорланади. Ишлов оралиғи 10—12 кунни ташкил этиши, сўнгги сепиш помидорнинг қийғос гуллаш даврига тўғри келиши керак. Иссиқхоналардаги помидор, бодринг кўчатлари гуллаганда гибберсиб, розалин ва гибберелин препаратларига 600 литр сув аралаштириб ишлатилади. Ўсиш стимуляторлари, шунингдек, эртаги карам, картошка, ширин гармдори, сабзи ва бедага ҳам сепилганда яхши самара беради. Карам чойнакдек бўлганда қўлланилса, неъматнинг етилиши 10—15 кун тезлашади, гектарлар ҳосилдорлиги 60—110 центнер ошади.

Бодрингга оналик гуллари, картошкага туганак ҳосил бўлганда, бедага эса шайчалаш пайтида пуркаш тавсия этилади. Бунда гектар ҳисобига 15—30 грамм гибберсиб, 6—12 грамм гибберелин, 10—20 грамм розалин препарати ва 600 литр сувдан тайёрланган аралашмадан фойдаланиш керак.

Пуркаш ПОУ, ОПН-8 машиналари ёрдамида амалга оширилади. Уни эрталаб ва кечқурун, суғоришдан олдин ўтказиш мақбул. Эритма ишлатишдан аввал тайёрланади. Экин танаси ва барглари тўласинча яхши намланиши учун юмуш секинлик билан, маромида рўёбга чиқарилади. Сўнгра пайкаллар суғорилади.

Ўсиш стимуляторлари ҳашаротларга қарши ишлатиладиган препаратлар эритмасига қўшиб қўлланилса ҳам ўз таъсирини йўқотмайди. Аксинча, ҳар гектар майдондан олинадиган даромад 400—600 сўм кўпаяди.

Сабзавотчилик хўжаликларида помидорни машиналар билан териб олиш технологик талабларига кўра, экин нави юқори ҳосилли, бир текис етиладиган ва меваси йирик бўлиши керак. Помидорнинг 60 фоизи қизарган пайтда гектар ҳисобига 2,5 килограмм гидрелга 600 литр сув қўшиб тайёрланган эритма пуркалади.

Машинабоп навларни 1—2 марта қўлда териб олгач, ҳосилнинг 60 фоизи етилганда гидрел сепиш мақсадга мувофиқ. Кечпишар, салатбоп помидор навларига бу тадбирни сўнгги теримда, яъни сентябрнинг охири ва октябрнинг бошида ўтказиш маъқул. Бунда гектар ҳисобига 3,75 килограмм гидрел сарфланади. Чунки Ўзбекистон шароитида бу вақтда ҳарорат пасая бошлайди, кўпинча совуқ тушади. Натижада меваларнинг қизариш суръати сустлашади. Қўлда терилган помидор истеъмол қилинади, машинада саранжомланганн қайта ишлаш ва тузлашга топширилади.

Гидрел 40 фоизли эритма шаклида чиқарилиб, 10 даражадан 30 даражагача ҳароратда 2 йил яхши сақланади.

1981—1988 йиллар мобайнида республикамизда ўсиш стимуляторлари 12 минг гектардан ортиқ майдонда қўлланилди, бир гектардан олинган ўртача соф даромад 460—500 сўмни ташкил этди. Айниқса, Тошкент ва Самарқанд областларининг хўжаликларида бу препаратлардан оқилона фойдаланилгани туфайли юқори ҳосил етиштирилди.

Калинин районидаги «Назарбек», «Хасково», Тошкент районидаги «Тошкент» совхозлари, «Ленин йўли», Карл Маркс номли, «Ўзбекистон 50 йиллиги» колхозларида гибберсиб, гибберелин ва ивин қўлланилганда, ҳар гектар ердан 30—60 центнер кўп эртаги помидор, карам, бодринг олинди. Бу кўрсаткич Самарқанд областининг «Партия XXV съезди» совхози ва Улуғбек номли колхозда ҳатто 52—91 центнерга тенг бўлди. Теплица хўжаликларида эса бир метр квадрат майдондан 16—20 килограмм ҳосил саранжомланмоқда.

Ўсиш стимуляторларининг самараси салмоқли. Уларни «Сельхозхимия» бирлашмалари ва Ўзбекистон сабзавот-полиз экинлари ва картошкачилик илмий-тадқиқот институтидан олиш мумкин.

Т. МУМИНОВ,
Ўзбекистон сабзавот-полиз экинлари ва картошкачилик илмий-тадқиқот институти ўсимликлар физиологияси лабораториясининг мудири.

М. САЪДУЛЛАЕВ,
катта илмий ходим.

ТАРАДДУД

Сурхондарё хўжаликларида ипак қурти уруғини ғамлашга киришдилар. Ангор, Жарқўрғон, Термиз, Гагарин ва Денов районларининг колхоз ва совхозларида инкубаторлар ишга солинди. Бу ерга Қўқон, Навоий шаҳарларидан, республикамиздаги бошқа баъзи ерлардан ўн минг қутига яқин қурт уруғлиги келтирилди.

Областда бу мавсумда оилавий звенолар ўз томорқаларида пилла боқишади. Кейинги йилларнинг тажрибаси меҳнатни ташкил этишнинг бундай шакли ипак қуртларини яхши парваришлаш мумкинлигини кўрсатди. Ҳозир звеноларда сўкчакларни жиҳозлаш ниҳоясига етказилмоқда, зарур ускуналар ва ёнилғи келтирилмоқда.

СССР Олий Советининг комиссиялари ва комитетларида

ҲАРБИЙ ХИЗМАТЧИЛАРНИНГ ПЕНСИЯ ТАЪМИНОТИ ТЎҒРИСИДА

Москвада СССР Олий Совети комиссиялари ва комитетларининг мажлиси бўлиб ўтди. Меҳнат, нарх-наво ва социал сиёсат масалалари комиссияси мудофаа ва давлат хавфсизлиги комитетининг, ветеранлар ва ногиронлар ишлари комитетининг, халқ саломатлигини муҳофаза қилиш комитетининг, транспорт, алоқа ва информатика масалалари комиссиясининг вакиллари иштирокида «Ҳарбий хизматчиларнинг пенсия таъминоти тўғрисида»ги СССР қонуни лойиҳасини кўриб чиқди.

СССР Мудофаа министрлиги марказий молия бошқармаси бошлиғининг ўринбосари генерал-майор Э. В. Бусарев қонуннинг айрим моддаларини шарҳлаб ва изоҳлаб берди. У мазкур қонун муддатли ва муддати тугаганидан кейинги хизматни ўтаган ҳарбий хизматчилар, прапоршчиклар, мичманлар, офицерлар составидаги шахслар, улар оилаларининг аъзоларидан иборат 180 минг пенсионерга, шу жумладан 930 минг ногирон кишиларга тааллуқли эканини таъкидлади. Қарийб 200 минг офицер ва жуда кўп пенсионерлар ҳанузгача уй-жой билан таъминланмагани ва улар ижарага олинган уйларда яшашга мажбур бўлаётганликларини ҳам ҳисобга олмай бўлмайди.

Кўриб чиқишга тақдим этилган қонун лойиҳасида кун кўриш учун зарур бўлган маблағ миқдорининг ва иш ҳақи ошишининг ўзгариши билан боғлиқ равишда пенсияларни ҳар йили ошириб туриш, мамлакатнинг шимолий ва шарқий районларида истиқомат қилувчи пенсионерларнинг зарурий ортиқча харажатларини уларга район коэффициентларини ҳисобга олиб пенсия ажратиш йўли билан қоплаш кўзда тутилган.

Янги қонун кучга кирганидан кейин ҳарбий хизматчиларнинг, ички ишлар органларининг раҳбар ва оддий составидаги шахслар ва улар оилаларининг пенсия таъминоти ўртача 15—20 фоиз, уруш ногиронларининг ва ҳалок бўлган ҳарбий хизматчилар оилаларининг пенсия таъминоти 30—40 фоиз ошади.

Мажлис иштирокчилари «Ҳарбий хизматчиларнинг пенсия таъминоти тўғрисида»ги қонун лойиҳасини СССР Олий Советига биринчи ўқишда кўриб чиқиш учун тавсия этдилар.

(ТАСС).

КПСС Марказий Комитетининг 1990 йил март Пленуми маъқуллаган лойиҳа

КПСС МАРКАЗИЙ НАЗОРАТ-ТАФТИШ КОМИССИЯСИ ТЎҒРИСИДА НИЗОМ

1. КПСС Марказий назорат-тафтиш комиссияси (МНТК) партия съездида сайланади ва унга ҳисоб беради. Комиссия партиянинг программа ҳужжатлари ва КПСС Устави, партия съездлари ва конференцияларининг қарорлари бажарилиш устидан назоратни амалга оширади, партия интизоми ҳолатини, партия ички турмуши нормаларига ва партия одобига риоя этилишини назорат қилади; КПСС бюджети ижросини ҳамда КПСС Марказий Комитети ва унинг муассасалари, корхоналари, нашриётлари молия-хўжалик фаолиятини тафтиш қилади; партиядан чиқариш масалалари юзасидан шикоят аризаларини кўриб чиқади.

КПСС Марказий назорат-тафтиш комиссияси бюрократизмга, субъективизмга, ўзбошимчаликка, шахсий ва тасодифий вазиятларнинг партия сиёсатига таъсирига қарши чоралар кўради.

2. КПСС Марказий назорат-тафтиш комиссияси КПСС Марказий Комитети билан муносабатларда:

— Марказий Комитет ижроия органлари қарор қабул қилган пайтда коллегиаликка риоя этилиши устидан назоратни амалга оширади, агар бу қарорлар КПСС Уставига хилоф равишда қабул қилинган бўлса ҳамда партиянинг программа ҳужжатларига ва мамлакатдаги амалдаги қонунларга мос келмаса, бу қарорларга нисбатан норозилик билдиради, КПСС Марказий Комитети Пленумларида, партия съездларида ва конференцияларида тегишли таклифлар киритади.

— КПСС Марказий Комитетида, унинг муассасаларида, нашриётларида, матбуот органларида, корхоналарида партия ташкилотларининг мурожаатлари, коммунистларнинг, меҳнаткашларнинг хатлари ва аризаларини кўриб чиқиш юзасидан белгиланган тартибга риоя этилишини текширади.

— КПСС бюджети ижросини, шу жумладан партия аъзолик бадалларини қабул қилиш, ҳисобга олиш ва тақсимлашнинг аҳволини назорат қилади, шунингдек Марказий Комитетнинг, унинг муассасалари, матбуот органлари, нашриётлари ва корхоналарининг молиявий-хўжалик фаолиятини текширади.

3. КПСС Марказий назорат-тафтиш комиссияси партия ташкилотларига нисбатан:

Коммунистларнинг аризасига кўра ёки ўз ташаббуси билан ўз ваколатлари доирасида партия ташкилотлари фаолиятининг айрим масалаларини ўрганади ва тегишли партия органи ёки КПСС Марказий Комитетига партия ташкилотларининг сайлаб қўйиладиган органлари ишидаги камчиликларни бартараф этиш юзасидан таклифлар киритади.

— Партия ташкилотлари, назорат-тафтиш комиссиялари ва партия комитетлари ўртасидаги ўзаро муносабатларда вужудга келган баҳсли масалаларни кўриб чиқишда қатнашади, КПСС сафлари бирлигини мустаҳкамлашга кўмаклашади: партия ташкилотларида ва сайлаб қўйиладиган партия органларида камчиликни ташкил этган коммунистларнинг ўз позицияларини ҳимоя қилиш ҳуқуқи камситилмаслигини, кўпчилик томонидан қабул қилинган қарорлар барча коммунистлар томонидан бажарилишини кузатиб боради.

— Партия аъзоларининг КПСС Уставини бажаришларини текширади, партия одоби ва интизомини бузишда айбдор коммунистларни жавобгарликка тортади. МНТКнинг КПСС сафидан ўчириш тўғрисидаги қарори тегишли бошланғич партия ташкилотига маълум қилинади, бошланғич партия ташкилоти эътироз билдирган тақдирда МНТКда бошланғич партия ташкилотининг вакиллари иштирокида иккинчи марта кўриб чиқилади, шундан сўнг қабул қилинган ҳисобланади.

— Иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари, ўлка ва область партия комитетлари, иттифоқдош республикалар Компартиялари назорат-тафтиш комиссиялари, ўлка ва область партия ташкилотларининг партия сафидан чиқариш тўғрисидаги қарорлари устидан тушган шикоятларни кўриб чиқади.

— Республика, ўлка, область партия ташкилотлари ва бошқа партия ташкилотларининг назорат-тафтиш комиссиялари ишида ёрдам беради.

4. Марказий назорат-тафтиш комиссиялари КПСС съезди белгилайдиган таркибда иттифоқдош республикаларнинг Компартиялари, ўлка ва область партия ташкилотлари ва СССР Қуролли Кучларининг партия органлари томонидан тавсия қилинган коммунистлардан сайланади.

КПСС Марказий назорат-тафтиш комиссиясига сайланган коммунистлар партиянинг бошқа сайлаб қўйиладиган марказий органларига сайланиши мумкин эмас.

КПСС МНТК ялпи мажлиси заруратга қараб, йилига камида икки марта ўтказилади.

Марказий назорат-тафтиш комиссиясининг аъзолари КПСС Марказий Комитети Пленумлари ишида маслаҳат овози ҳуқуқи билан қатнашадилар. Зарур бўлган тақдирда КПСС Марказий Комитети ва Марказий назорат-тафтиш комиссиясининг қўшма пленумлари чақирилади.

5. Марказий назорат-тафтиш комиссияси ўз пленумида доимий ишлайдиган орган — ўз бюросини, шу жумладан КПСС Марказий назорат-тафтиш комиссиясининг камида ўн йиллик партия стажига эга бўлган ҳамраисини сайлайди. Ҳамраислар КПСС МНТК пленумлари ва бюроси мажлисларини навбатма-навбат олиб борадилар. КПСС Марказий Комитетининг Президиуми ва бошқа ижрочи органларининг мажлисларида қатнашадилар. МНТК бюроси ваколатларини ва унинг сонини КПСС Марказий назорат-тафтиш комиссияси ушбу Низомдан келиб чиқиб белгилайди.

6. Марказий назорат-тафтиш комиссияси ўз вазифасига кирувчи масалалар юзасидан қарорлар қабул қилади, тафтиш якунлари юзасидан актлар тузади. Тафтиш қилинаётган органларнинг, корхоналар ва муассасаларнинг раҳбарлари айтилган мулоҳазалар ва таклифлар юзасидан кўрилган чоралар ҳақида КПСС Марказий назорат-тафтиш комиссиясига хабар қилишга мажбурдирлар.

7. Марказий назорат-тафтиш комиссияси ўз ишини ошкора олиб боради. комиссия қабул қилган қарорлар партия матбуотида эълон қилинади.

КПСС МНТК аъзолари ўз бурчларини бажариш чоғида уларнинг фаолиятига тааллуқли бўлган барча партия ҳужжатларидан фойдаланиш ҳуқуқига эгадирлар.

8. Марказий назорат-тафтиш комиссияси партия бюджети маблағи ҳисобидан сақлаб туриладиган ўз аппаратига эга бўлади, унинг тузилишини, штатларини мустақил равишда тасдиқлайди.

9. Марказий назорат-тафтиш комиссияси аъзоларини унинг таркибидан чиқариш тўғрисидаги масала КПСС Уставида кўзда тутилган тартибда ҳал қилинади.

Область Советининг сессияси

ЖИЗЗАХ, 7 апрель. (ЎзТАГ). Халқ депутатлари Жиззах область Советининг биринчи ташкилий сессияси бугун ўз ишини давом эттирди. Тақдим этилган муаммоларни депутатлар чуқурроқ ўрганиши, кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйиш зарур бўлиб қолганлиги сабабли сессия ишида бир неча кун танаффус қилинган эди.

Депутатлар область Советининг шу йилги иш планини кўриб чиқиб тасдиқладилар, ижроия комитетини, унинг бўлимлари ва бошқармаларини туздилар.

Кўчат соғлом бўлса, баравж ўсади, бинобарин, ҳосил салмоғи ошади. Шу жиҳатдан Булунғур районидаги Беруний номли совхознинг парник хўжалиги ходимлари зиммасига катта масъулият юкланган: улар сабзавот экинлари ниҳолларини етиштирадилар.

— Биз аввало сара уруғ жамғаришга ҳаракат қиламиз, — дейди илғор ишчи Холида Муҳаммадиева. — Бусиз ниятга эришиш мушкул. Сўнгра пайкаллар уруғ сепишга рисоладагидек тайёрланиши, парвариш эса оби-тобида ўтказилиши керак. Иш шу асосда ташкил этилганлиги туфайли эрта баҳордаёқ сабзавоткорларга 400 минг туп ўрнига 500 минг туп карам кўчати етказиб бердик. Улардан ҳанузгача эътироз эшитганимиз йўқ.

Ҳозир парник хўжалигида юмуш ҳар қачонгидан тиғиз. Ишчи ва ходимлар юрак қўрини, қалб зиёсини помидор кўчатларига бағишламоқдалар. Улар 3 миллион туп шундай экин ниҳоли ўстиришаяпти. Эрта-индин кўчатлар плёнкали майдонга кўчириб ўтказилади.

Кўчат етиштириб, уни сабзавоткорларга сотиш совхозга ҳам, ишчиларга ҳам мўмай даромад келтирмоқда. Бунда меҳнатни уюштириш ва рағбатлантиришнинг синалган усули — оила пудрати аҳамияти беқиёс. Шу боис жорий йилда пудратчилар сафи янада ортди. Улар юксак пировард натижага эришиш йўлида ғайрат-шижоат кўрсатмоқдалар.

СУРАТДА: парник хўжалиги ходимлари Холида ва Сайёра Муҳаммадиева.

Т. ДАВЛАТОВ олган сурат.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Президентининг фармони

ЧЕРНОБИЛЬ АТОМ ЭЛЕКТР СТАНЦИЯСИДАГИ АВАРИЯ ОҚИБАТЛАРИ ЗОНАСИДА ЯШАЁТГАН БОЛАЛАРГА ЁРДАМ ЧОРАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Чернобиль атом электр станциясидаги авариядан кейин радиактив булғанган зонада яшаётган болаларнинг оналари СССР иттифоқдош республикаларнинг меҳнат коллективларига, касаба союз ташкилотларига мурожаат қилиб, ёз даврида болалар ва ўсмирларнинг дам олишини ва саломатликларини тиклашни таъминлашда ёрдам беришни илтимос қилдилар.

1. ВЦСПСдан Белоруссия, Украина, РСФСРнинг Брянск областидаги жабрланган районларда яшовчи болалар мамлакатнинг тиббий ва соғломлаштириш муассасаларида дам олишлари ва даволанишларини таъминлаш ишига бошчилик қилишни ва бу ишни ташкил этишни сўрайман.

Иттифоқ министрликлари ва идораларига, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига ВЦСПСнинг буюртмаларига мувофиқ 1990 йил 1 майгача бўлган муддатда санаторийлар ва дам олиш уйларига, пансионатлар ва пионер лагерларига, улар қайси идорага қарашли эканлигидан қатъи назар, жабрланган районлардаги дам олишга муҳтож болаларнинг ҳаммаси дам олишини таъминлаш учун етарли йўлланма ажратишни топшираман.

2. СССР Министрлар Совети СССР Министрлар Совети ҳузуридаги даволаш-соғломлаштириш бирлашмасининг «Ай-даниль» санаторийсини жабрланган районлардаги болаларни (зарур бўлса ота-оналари билан биргаликда) даволаш ва саломатлигини тиклаш учун шу мақсадни кўзлаб СССР Соғлиқни сақлаш министрлигига топширсин.

Санаторий, унинг ёрдамчи хўжаликлари ва хизматлари мавжуд штатлар, дам олувчиларнинг ва хизмат кўрсатувчиларнинг моддий таъминоти шартлари сақлаб қолинган ҳолда шу йил 1 майгача муддатда топширилсин.

«Ай-даниль» санаторийсидан аниқ мақсад йўлида фойдаланиш, унда болаларга сифатли тиббий хизмат кўрсатилишини таъминлаш учун шахсий жавобгарлик СССР соғлиқни сақлаш министрининг биринчи ўринбосари ўртоқ И. Н. Денисовга юклатилсин.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Президенти
М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль. 1990 йил 7 апрель.

ИҚТИСОДИЁТ УФҚЛАРИ

ЯНГИЧА ЁНДАШУВ ЗАРУР

Биз «янгича ҳал қилиш керак» деган гапларни тез-тез эшитамиз. Лекин янгича ҳал қилиш учун масалага янгича ёндашиш лозимлигини баъзан унутиб қўямиз. 6 апрель куни Ўзбекистон ССР Министрлар Советида бўлиб ўтган учрашув мана шу принципга тўла мос эканлиги анча умидбахш бўлди. Республика халқ хўжалигини ривожлантиришга кўмаклашиши лозим бўлган иқтисодий воситаларни такомиллаштириш йўлларини кўриб чиқиш учун олимларни, иқтисодиёт етакчи тармоқларининг раҳбарларини, планлаштирувчи ва молия идоралари ҳамда бир қанча йирик корхоналар раҳбарларини, жамоат ташкилотлари, матбуот вакилларини таклиф қилишди.

Давр нафаси яна бир жиҳатда акс этди: мунозарани республика Президенти очди. И. А. Каримовнинг нутқида мамлакат ва республиканинг иқтисодий аҳволи, навбатдаги вазифаларнинг тавсифи, ечимларнинг асосли равишда ҳисоблаб чиқилган турли вариантлари ҳақида «мулоҳаза учун маълумотлар» бор эди.

Шу тариқа коллектив ижодкорлиги деб аталган жараён бошлаб берилди, аммо баъзан бир-бирига ўхшамаган нуқтаи назарлар ҳам айтилди. Шундай бўлгани ҳам яхши! Барча нуқтаи назарлар фақат бир мезон — амалийлиги, ишга ёрдам беришга самимий истак билан ўлчанди. Ҳар бир мулоҳаза зўр эътибор билан тингланди, унинг турли вариантлари кўриб чиқилди, аниқ-равшан имкониятлар ва вазифаларга холисона таққослаб кўрилди.

Аммо учрашув қатнашчилари бир қанча асосий принципларга қўшилдилар: қайта қуриш ҳамда у тақозо этган сиёсий ва иқтисодий ислоҳотлар ижтимоий ва иқтисодий тараққиёт учун кенг уфқлар очиб беради.

Хўжалик ҳисобининг турли моделларини жорий этиш, ўз харажатларини ўзи қоплаш ва ўзини ўзи пул билан таъминлаш, ижара ва пудрат муносабатлари каби янги иқтисодий механизмлар реал самара бермоқда. Деҳқонларни, Ўзбекистондаги барча қишлоқ аҳолисини ер участкаси билан таъминлаш тўғрисидаги қарор чинакам ҳаётбахш қарор бўлди, у жамоат хўжалигида ва шахсий хўжаликда меҳнатни уйғун олиб боришга имкон беради. Ҳозирнинг ўзидаёқ бир ярим миллионга яқин оила «янги ер ислоҳоти»нинг баракали кучини сезди — ўн минглаб гектар ерга деҳқонлар ўзлари учун биринчи марта экин экишмоқда. Бу эса оилада қут-баракани кўпайтиришнинг, қишлоқ турмуш тарзидаги энг яхши анъаналарни мустаҳкамлашнинг гаровидир.

Хўжалик юритишнинг хилма-хил янги шакллари ва усулларидан муносиб фойдалана олиш эса масаланинг иккинчи томони. Бу соҳада ҳали қилинадиган ишлар жуда кўп. Бир қанча ҳолларда ишнинг ана шу шакллари ва усуллари юз берган вазиятни аниқ ҳисобга олмай, етарли даражада ташкилий, технологик, иқтисодий жиҳатдан таъминланмай жорий этилди. Бунинг устига иқтисодий ислоҳотнинг аҳамияти тўла тушуниб етилмади. Уни амалга оширишга бутун касб-кор маҳоратини ҳам, ташкилотчилик қобилиятини ҳам, қалб қўрини ҳам сарфлаш лозимлигини англаб етишмади... Акс ҳолда яхши иш ҳам кутилган натижани бермайди.

Илмий муассасалар билан ишлаб чиқариш фаолияти ўртасидаги узилиш ҳали тўла бартараф қилингани йўқ. Бусиз ижтимоий-иқтисодий ва илмий-техникавий тараққиётни, халқ фаровонлигини оширишни тасаввур қилиб бўлмайди.

Аҳолининг кўпайиб бораётган даромадлари моллар ва маҳсулотлар билан етарли даражада таъминланмаганлиги ана шу нуқсонларнинг сезиларли оқибатларидан биридир.

Хўжалик юритишнинг янги шароитида буларнинг ҳаммаси алоҳида аҳамият касб этмоқда. Республика иқтисодий мустақиллигини мустаҳкамлашнинг реал йўли — умумиттифоқ хўжалик комплексида унинг ўрнини тўғри белгилашда, ҳар бир тармоқни, ҳар бир регионни ривожлантиришнинг энг мақбул стратегиясини танлаб олишда эканлиги таъкидлаб ўтилди.

Гап Ўзбекистоннинг ресурсларидан, унинг меҳнат ва илмий потенциалидан мақсадга мувофиқ равишда, оқилона фойдаланиш тўғрисида бормоқда. Бундай имкониятлар эса беҳисоб. Учрашув қатнашчилари мавжуд корхоналарни ривожлантириш ва янгиларини қуриш, моддий, меҳнат ва молиявий ресурсларни истиқболли йўналишларга жамлаш, ўзаро манфаатдорлик асосида қардош республикалар билан товар айирбош қилишни жадаллаштиришга доир бир қанча конкрет таклифларни айтдилар.

Хом ашёни тўла-тўкис қайта ишлашни, тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтиришни кўзда тутадиган илмий-ишлаб чиқариш комплексларини, биринчи навбатда ишчи ва инженер меҳнатини, олимнинг, конструкторнинг, дизайнернинг ижодини ўзида мужассамлаштирувчи, фан билан мустаҳкам боғлиқ бўлган комплексларни ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилди.

Шу билан бир вақтда учрашув қатнашчилари республикани бир қанча ҳолларда хом ашё ва ярим тайёр маҳсулотлар етказиб бериш ҳолатига солиб қўйган кечаги кун «анъаналари»дан ҳақли равишда нолиб гапирдилар. Бунинг сабабларини албатта ташқаридан излаш шарт эмас — пахта ва бошқа хом ашёни комплекс қайта ишлашга ўтишга тўсқинлик қилаётган, принципиал янги технологияларни жорий этишга халақит бераётган одат бўлиб қолган тасаввурларни, мутаассибликни бартараф этиш керак.

Кўпгина камчиликлар мамлакатда ва чет элда вужудга келаётган иқтисодий талабларни яхши ўрганмаслик билан боғлиқ. Ҳолбуки, бозор муносабатларидан моҳирлик билан фойдаланишда, хориж билан иқтисодий алоқаларни йўлга қўйишда, хусусан тез самара берадиган қўшма корхоналар барпо этишда катта резервлар мавжуд. Шунга қарамай, ҳамкорликнинг бундай шакли бизда жуда суст ривожланмоқда.

...Таклиф этилган нарсаларнинг кўпини ҳисоблаб чиқиш, синаб кўриш, баҳолаш лозим. Аммо энг муҳими ҳали олдинда — учрашувда қатнашган нуфузли олимлар ҳам уни «уйга берилган топшириқ» сифатида кутиб олдилар. Ҳамма нарсани пухта ўйлаб кўриш, ҳар бир тармоқни, ҳар бир йўналишни, бир қанча ҳолларда эса айрим корхоналарни ривожлантиришнинг энг яхши стратегияси ва тактикасини танлаб олиш керак.

Бозор методларини ўзлаштириш иқтисодий фаолликни кучайтириб юборишини, унинг самарадорлигини оширишини жаҳон практикаси тасдиқламоқда. Бозор шароитида ишлашга тайёргарликка совет органларининг, ишлаб чиқариш, илмий ва жамоат ташкилотларининг фаолияти бўйсундирилиши лозим.

Бу кечиктириб бўлмайдиган иш. Узлуксиз, комплекс ижодий гуруҳлар тузиш учрашувнинг аниқ якунларидан бири бўлди. Бу гуруҳларда олимлар, ишлаб чиқариш ходимлари, планлаштириш ва молия идоралари ходимлари бозор экономикасига қўшилишга доир аниқ-равшан вазифаларни ҳал этиш учун бирлашадилар. Халқ хўжалигининг яна юксалиши уларнинг биргаликдаги меҳнатининг натижаси бўлиши лозим. Ҳар бир оила бундай юксалиш самарасини аниқ сезиши керак.

Кенгашда Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Ш. Р. Мирсаидов қатнашди.

...Яна бир «одатдан ташқари қарор»: «мезбонлар» эмас, балки «меҳмонлар» яна бир бор тўпланишни таклиф қилдилар. Ҳар икки томон буни мамнуният билан қабул қилди. Бундай учрашувларни доимий одатга айлантириш яхши иш бўлур эди.

Е. ЕФИМОВ,
ЎзТАГ шарҳловчиси.

Область партия комитетларининг пленумлари

ФАРҒОНА, 7 апрель. (ЎзТАГ). Бугун Фарғона область партия комитетининг пленумида КПСС Марказий Комитети 1990 йил февраль ва март Пленумларининг якунлари ва КПСС XXVIII съездига, Ўзбекистон Компартияси XXII съездига тайёргарлик кўриш юзасидан область партия ташкилотининг вазифалари муҳокама қилинди. Область партия комитетининг биринчи секретари Ш. М. Йўлдошев доклад қилди.

Пленум навбатдаги область партия конференциясининг чақирилиш муддатини ўзгартирди ва унинг кун тартибини тасдиқлади. Район, шаҳар, область партия конференцияларига, Ўзбекистон Компартияси XXII съездига, КПСС XXVIII съездига делегатлар сайлаш ва раҳбар партия органларини тузиш тартиби тасдиқланди.

* * *

УРГАНЧ, 7 апрель. (ЎзТАГ). Бугун Хоразм область партия комитетининг пленуми бўлиб ўтди. Унда КПСС Марказий Комитети 1990 йил февраль ва март Пленумларининг, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети XIX пленумининг якунлари ва КПСС XXVIII съездига, Ўзбекистон Компартияси XXII съездига тайёргарлик кўриш юзасидан область партия ташкилотининг вазифалари муҳокама қилинди.

Пленум район, шаҳар, область партия конференцияларига, Ўзбекистон Компартияси XXII съездига, КПСС XXVIII съездига делегатлар сайлаш ва раҳбар партия органларини тузиш тартибини тасдиқлади.

Пленумда Хоразм область партия комитетининг биринчи секретари, халқ депутатлари область Советининг раиси Р. М. Худойберганова нутқ сўзлади.

Мутахассис нуқтаи назари

ЕР МЕҲРГА МУҲТОЖ

Қашқадарё областидаги суғориладиган майдонларнинг маълум қисмини кейинги ўн беш-йигирма йилда ўзлаштирилган янги ерлар ташкил этади. Ана шу экинзорларнинг аксарияти енгил, қумоқ ёки қумлоқ тупроқлардан иборат. Шунинг билан бир қаторда профессор А. Расуловнинг маълумотларига кўра, вилоятда 7.000 гектар гипс қатламли майдонлар мавжуд. Бундай ерлар Нишон, Усмон Юсупов районларидаги баъзи хўжаликлар, хусусан 1, 24, 25, 26, 32, 35-совхозлардадир. Аслида шундай майдонларни ўзлаштириб, суғориладиган деҳқончиликни йўлга қўйиш иқтисодий жиҳатдан самарали эмас. Шароит тақозоси билан шундай ерлар пахта ва бошқа маҳсулотлар етиштириладиган экинзорлар қаторига қўшилганидан сўнг тупроқ унумдорлигини мумкин қадар ошириш тадбирларини кўришга тўғри келди.

Гипс қатламли майдонлар ўзлаштирилгандан кейинги дастлабки йилларда ғўза ўстириш ғоят кўп қийинчиликлар келтириб чиқаради. Чунки ўсимликнинг илдизи яхши ривожланмайди. Тупроқнинг сув ўтказувчанлиги паст даражада бўлади. Ғўза суғорилгандан сўнг 3—4 кун ўтиши билан ҳавонинг кучли ҳарорати таъсири остида ер «қайнайди». Натижада ёш ғўза ниҳоллари сўлиб қолади. Тупроқнинг тобга келиб, етилиши қийинлашади. Қатор ораларига ишлов бериш даврида тракторнинг ишчи органлари ерга ботмай, заминнинг юза қисмидаги озгина тупроқ қаватини ҳам суриб кетади. Ишчи органларни зўрлаб ерга киргизилган тақдирда эса ғўзани танг-томири билан қўпориб юборади. Хуллас, қатор ораларига ишлов бериш сифатли бўлмайди. Шунга мувофиқ равишда ғўзанинг шохлаши ғоят сусайиб, гуллар ва тугунчаларнинг 50—60 фоизи тўкилиб кетади.

Бундай аҳвол иккинчи йили ҳам давом этади. «Қайнаб», қотиб кетган ерларга плуг 10—15 сантиметрдан ортиқ чуқурликка кирмайди. Шудгор суви берилганда ҳам оби ҳаёт ерга сингмайди ва тобга келмасдан ётаверади. Натижада пахта етиштириш билан боғлиқ барча агротехник тадбирлар кечикади ёки ўтказишнинг бутунлай имконияти бўлмайди. Тўғри, бундай ерларга фосфорли ўғитлар солиш, бир йил узунасига, иккинчи йил кўндалангига ҳайдаш йўли билан бирмунча пахта ҳосили олиш мумкин. Лекин бу гипс қатламли майдонлардан яхши самара кўрилади, деган маънони англатмайди. Чунки фосфор сувда ғоят қийин, кислоталардагина эрийдиган кальций фосфат тузларига айланади. Чигит экилгандан сўнг униб чиққан ёш ниҳолларнинг мурғак илдизлари бундай заминда яхши ривожланмайди.

Ана шу муаммонинг ечимини кўзда тутган ҳолда кўп йиллардан бери районимизнинг қатор хўжаликларида қуйидаги амалий тажрибалар ва кузатув ишлари олиб борилди. Уларни шартли равишда тўртта синов даласи деб атаймиз. Биринчи тажриба ерлар обдон текисланиб, суғорилган ва шудгорланган майдонларда, иккинчиси фосфорли ўғитлар йиллик миқдорининг 70 фоизи солинган экинзорларда, учинчиси гектарига 50 тонна гўнг солинган пайкалларда ва ниҳоят, тўртинчиси арпа билан перко аралаштирилиб оралиқ экин ўстирилган далаларда олиб борилди. Барча кузатув майдонларида пахтанинг бир хил — ўрта толали навлари етиштирилди. Тажрибада шу нарса кўзга яққол ташландики, чигит учинчи ва тўртинчи далаларда биринчи ҳамда иккинчи даладагиларга нисбатан 2—3 кун тез униб чиқди. Ниҳоллар бўлиқ бўлиб, бир текисда ўсди. Бу — асосан маҳаллий ўғитнинг ер табиий намини узоқ сақлаб туриши ва тупроқ зичлашиб кетмай, ҳавонинг яхши ўтиши боисидир.

Ғўзага дастлабки сув берилганда биринчи ва иккинчи далаларда оби ҳаётнинг ерга сингиши жуда қийинлашади, учинчи ҳамда тўртинчи пайкалларда эса замин уни тез тортиб олади ҳамда эрта етилади. Шу майдонларда азотнинг аммонийли кўриниши бошқа экинзорлардагига нисбатан 1,7—2 баробар ошиқча эканлиги аниқланди. Оралиқ экинларнинг ерга қўшиб ҳайдаб ташланган кўк поялари парчаланиб, тупроқнинг ҳолати яхшиланади. Бу эса гипс қатламининг емирилишига имкон туғдиради. Суғоришдан кейин қатор ораларига ишлов бериш даврида эса учинчи ва тўртинчи пайкалларда азотнинг нитратли кўриниши бошқаларга нисбатан 2—3 баробар ортиқча бўлди. Ана шу хусусият ғўзани суғоришнинг барча жараёнида сақланди. Ер сатҳида ва ўсимлик ўсаётган қаватда углерод 1,8—1,9 баробар кўпайди. Бу ғўза бирмунча яхши ривожланиши учун шароит вужудга келганлигини кўрсатади. Маҳаллий ўғитнинг кўп миқдорда солиниши, арпа ва перконинг пояси тупроққа аралашиб кетиши туфайли шоналар бақувват бўлди, гулнинг тўкилиши кузатилмади. Шунга мувофиқ равишда ҳосилдорлик биринчи далада 13,2, иккинчисида 14,7—15,3, учинчисида 19,6—20,5 центнерданга тўғри келган бўлса, тўртинчи пайкалда 24,7—27,6 центнерданни ташкил этди. Энг муҳими — биринчи йили пахта ҳосили етиштирилгандан сўнг бундай далаларда ерни шудгорлаш осон кўчди. Ҳайдалма қатлам қалинлашиб, гипсли қават қисқарди, ерда түйинма моддалар пайдо бўлди.

Кузатувлар жараёнида қуйидаги хулосалар вужудга келди: янгидан ўзлаштирилган гипс қатламли ерларда оралиқ экинлар тупроқнинг унумдорлигини оширишда алоҳида аҳамиятга эга. Улар илдизи ва кўк поясининг чириши, парчаланиши натижасида замин турли кислоталар билан бойиб, гипс қатламининг емирилишига сабабчи бўлади. Егинсочин кам бўлган йиллари оралиқ экинлар майдонларида чигит суви қўйилмасдан ҳам табиий намлик ҳисобига тўлиқ кўчат ундириб олиш имконияти яратилади.

Гипс қатламли ерларда учинчи ва тўртинчи тажриба пайкалларидагидек иш тутиш икки жиҳатдан фойдалидир. Биринчидан, тупроқ таркиби яхшиланиб, унинг унумдорлиги ошади, яъни пахтадан мумкин қадар кўпроқ ҳосил олинади. Иккинчидан, оралиқ экинлар жамоат чорвачилигига қиш ва баҳорда ҳам тўйимли озуқа етказиб беришда муҳим аҳамият касб этади. Шунингдек, минерал ўғитлардан иқтисод қилинади. Бундай ерлар жумҳуриятимизнинг Жиззах, Сирдарё ва бошқа вилоятларида ҳам бор. Шу нуқтаи назардан хўжаликларнинг бош агрономлари ва етакчи мутахассислари тупроқ унумдорлигини яхшилашда билдирилган фикр-мулоҳазалар, тавсияларни қўллансалар, мақсадга мувофиқ бўлур эди.

О. РАВШАНОВ,
«Узсельхозхимия»нинг Усмон Юсупов районидаги бўлинмаси етакчи мутахассиси.

Х. ШОМИРЗАЕВ,
шу райондаги Калинин номли совхоз учинчи бўлими агрономи.

Фориш районидаги Карл Маркс номли совхозда йилқичиликнинг йўлга қўйилганига эндигина уч йил бўлди. Шу қисқа муддат мобайнида бу тармоқ яхши ривож топди. Хўжаликнинг тажрибали отбоқари Ўрол Эшбеков ўз қарамоғидаги 60 та йилқини меҳр билан парваришлаяпти. Хуллас, қишлоқларимизда от ва тойчоқлар кўпаядиган кунлар яқин.

СУРАТДА: илғор йилқибоқар Ўрол Эшбеков.

У. ҚЎШВОҚОВ олган сурат.

ҚОНУНГА МУВОФИҚ РАВИШДА

СССР Олий Советининг халқаро ишлар комитетининг 6 апрелдаги мажлисида Литвадаги воқеаларнинг ривожланиши муносабати билан АҚШ сенати ҳамда вакиллар палатасининг ташқи ишлар комитети резолюцияси хусусида фикрлашув бўлиб ўтди.

Литва ССР Олий Советининг Иттифоқ таркибидан чиқиш хусусидаги қарорининг ғайриқонунийлиги ҳақида СССР халқ депутатлари Съезди ва СССР Президенти таъкидлаганлиги уқтириб ўтилди. Ҳар қандай федератив давлатда бўлгани каби СССРнинг Иттифоқ қонунлари федерациянинг бир қисми бўлган республиканинг қонунларидан устун туради ва бу Американинг қонун чиқарувчиларига яхши маълум бўлиши керак.

Совет Социалистик Республикаларининг ССР Иттифоқи таркибида ажралиш ва чиқишга қадар ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқини Совет Конституцияси гарантиялайди ва буни СССР халқ депутатларининг учинчи Съезди тасдиқлади. Иттифоқдош республикаларнинг СССР таркибидан чиқиши билан боғлиқ барча масалалар СССР Олий Советида шу ҳафтада қабул қилган қонунга мувофиқ равишда кўриб чиқилиши лозим. Шунинг учун ҳам Литва ССР Олий Советининг сессиясида қабул қилинган барча ғайриқонуний ҳужжатлар бекор қилиниши, юз бераётган барча муаммоларни муҳокама қилиш эса бирданбир мақбул негизда — СССР Конституцияси ва қабул қилинган қонун доирасида бошланиши керак.

Комитет мажлисида таъкидлаб ўтилганидек, Совет Иттифоқига ўз ички муаммоларини қачон ва қандай қилиб ҳал қилиши лозимлигини қаттиқ талаб тусида кўрсатиб беришга уриниш совет халқининг суверен ҳуқуқлари ва унинг конституцион ҳокимият идораларига нисбатан одобдан эмас. АҚШ сенати ва вакиллар палатасининг ташқи ишлар комитети қабул қилган иттифоқдош совет республикасига тааллуқли резолюцияни халқаро ишлар комитети Совет давлатининг ички ишларига аралашиш, халқаро ҳуқуқ нормалари ва қоидаларига зид иш тутиш, деб ҳисоблайди.

Ўз мамлакатида конституция ва қонунийликни ҳимоя қилиш зарурлигига асосланадиган кишилар бизнинг ҳаракатларимизнинг худди шундай йўлини ҳам ҳурмат қилиши лозим.

СССР Президенти, СССР Олий Совети ва Совет ҳукумати Литвада юз берган вазиятни сиёсий воситалар билан, мулоқот йўли билан қайта қуриш ўзанида ҳал қилишдан ғоят манфаатдордир. Бу ҳақда кўп марта, шу жумладан олий даражада айтилди. Америка қонун чиқарувчиларининг юз бераётган жараёнларга таъсир қилишга уринишлари эса муаммони тезроқ ҳал қилишга олиб бормайдигина эмас, Литва аҳолисининг турли гуруҳлари ўртасидаги мухолифликни янада ўткирлаштиришга кўмаклашади. Америка конгрессининг аъзолари ана шуларнинг ҳаммасини ҳисобга олишлари лозим эди.

Халқаро ишлар комитети Америка сенати билан вакиллар палатаси ташқи ишлар комитетининг бу ҳаракатлари сўнгги вақтда кўзга ташланиб қолган АҚШ конгресси билан СССР Олий Совети ўртасидаги, умуман АҚШ билан Совет Иттифоқи ўртасидаги ҳамжиҳатлик ва ҳамкорликни кенгайтириш ва чуқурлаштириш тенденциясига мос келмаслигини таассуф билан таъкидлайди.

(ТАСС).

РАҲБАРЛАРНИ ТАЙИНЛАШНИНГ ЯНГИ ТАРТИБИ

СССР Министрлар Совети «Корхоналарнинг раҳбарлари ҳамда бошқа мансабдор шахсларни тайинлаш ва ишдан бўшатиш тўғрисида» СССР Қонуни лойиҳасини тайёрлади ва СССР Олий Совети кўриб чиқиши учун тақдим этди. Бу ҳужжатда сўнгги йилларда тўпланган хўжаликни ривожлантириш тажрибаси ҳисобга олиниб, мулк эгасининг ўз корхонасини бошқариш ҳуқуқини амалга ошириш масаласи ҳал қилинади.

«СССРда мулкчилик тўғрисида»ги Қонунда белгилаб қўйилган мулкнинг хилма-хил шаклларини ҳисобга олиб, ҳукумат тақдим этган лойиҳада улардан ҳар бири учун раҳбар тайинлаш, сайлаш ёки шартнома билан ёллашнинг турли тартиблари кўзда тутилган. Гап корхонада раҳбарлик лавозимларини эгаллашнинг, бир томондан, мулк эгасининг иқтисодий манфаатларига сўзсиз риоя қилинишни таъминлайдиган, иккинчи томондан эса, раҳбарларни гуруҳлар ва регионал худбинлик кўринишларидан, турли бошқарув идораларининг тазйиқидан ҳимоя қиладиган системани барпо этиш тўғрисида бормоқда. Буларнинг ҳаммаси хўжалик фаолиятининг натижалари учун раҳбарларнинг шахсий масъулиятини оширади.

Қонун лойиҳасида давлат корхоналари (бирлашмалари)нинг барча турлари учун раҳбарларни давлат бошқарувининг тегишли ваколатли идоралари томонидан тайинлаш ва бўшатиш кўзда тутилади. Ижарачи корхонанинг раҳбари сайлаб қўйилади ёки тайинланади ёки бўлмаса меҳнат коллективи томонидан шартнома бўйича қабул қилинади ва лавозимидан бўшатилади. Мулкчиликнинг бошқа турларига оид корхоналар учун ҳам раҳбарларни тайинлаш ва бўшатишнинг тегишли тартиби кўзда тутилган.

Корхона раҳбарининг иш шароити ва кафолатлари тўғрисидаги модда муҳим аҳамиятга эга. Бу модда шундай нормани белгилайдики, бу нормага мувофиқ раҳбарнинг ҳуқуқлари, бурчлари ва масъулияти, унинг моддий таъминоти ва эгаллаб турган лавозимидан бўшатиш шартлари раҳбар билан мулк эгаси ёки унинг вакили ўртасидаги битимга мувофиқ белгилаб қўйилади.

Айни бир вақтда «Давлат корхонаси (бирлашмаси) тўғрисида»ги Қонунга ўзгартиш киритиб, раҳбарларни сайлаб қўйиш тўғрисидаги қоидани чиқариб ташлаш тавсия этилмоқда; ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг меҳнат тўғрисидаги Қонун асосларига ҳам тегишли тузатишлар киритилиши керак.

Тақдим этилган Қонун лойиҳаси мулкчиликнинг барча шаклларини, хўжалик соҳасидаги ташаббускорликни ва омилкорликни ривожлантиришга, ишлаб чиқариш ва меҳнат интизомини мустаҳкамлашга, хўжалик фаолияти самарадорлигини оширишга қаратилган.

(ТАСС).

ФАБРИКА ИЖАРАГА ЎТГАЧ...

Жумҳуриятимиз 1991 йилдан иқтисодий мустақилликка, яъни тўла хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлашга ўтиш учун қизғин тайёргарлик кўраяпти. Бу ҳозирлик саноат корхоналарида хўжалик юритишнинг янги усулларини жорий этишда ҳам намоён бўлмоқда. Республикамизда ижарага ўтган дастлабки корхона 1988 йилда пайдо бўлган бўлса, бултур бу усул кўпгина жойларда жорий этилди. Жумладан, 1990 йил бўсағасида Ўрта Чирчиқ районидаги фабрика ижара усули асосида ишлашга ўтди. Бу корхона Тошкент вилояти моддий-техника таъминоти бош бошқармасига қарайди.

— Ижара пудратига зарурат туфайли ўтдингизларми ёки бунинг учун қулай имконият яратилдими?

Ана шундай савол билан фабрика директори Абдуқаюм Мансуровга мурожаат этдик.

— Илгари бизнинг корхона ҳамиша қолоқ саналиб келган. Уч йил аввал қарзимиз 700 минг сўмга етганди. Барча имкониятларни ишга солиб, тежамкорлик тартибини кучайтириб, тезроқ қарздан қутулиш мақсадида 1988 йилда хўжалик ҳисобига ўтиб ишладик, — дейди директор. — Бироқ номақбул иқтисодий муносабатлар, турли кўрсатмалар, янгича шароитда меҳнат қилишга халақит берадиган техник ҳужжатлар бизни тушовлаб қўйди. Қанчалик куч-ғайрат сарфламайлик, 1989 йил бошига келиб, яна ҳеч қандай маблағсиз бармоқ тишлаб қолавердик. Ишлаб чиқаришдан олган фойдамиз юқори ташкилот ҳисобига ўтиб кетди.

— Қанча фойда кўрган эдингизлар?

— 930 минг сўм, — деб сўзида давом этди Мансуров. — Лекин шу пулнинг бир сўмига ҳам эгалик қилолмадик. Ишчилар унумли меҳнатдан моддий манфаатдорлик кўришмади. Бунинг устига ижтимоий соҳага бир сўм ҳам ажратилмади. Натижада хўжалик ҳисобидан ҳамманинг ҳафсаласи пир бўлди.

Ана шундай танг аҳволда ўтган йили 25 январда коллективнинг умумий йиғилиши чақирилди. Унда ҳар хил таклифлар билдирилди. Айримлар корхонани ижарага олишни, баъзилар кооперативга ўтишни таклиф қилишди. «Иқтисодий муносабатлар масаласида юқори ташкилотимиз билан баҳслашавериб чарчадик, энди ижарага ўтмасак, бошқа иложимиз йўқ», — дейишди ишчиларга фабриканинг етакчи мутахассислари. Бу таклиф кўпчиликка маъқул бўлди. Ўшанда ташаббускор гуруҳ тузилди.

— У қарийб олти ой давомида тайёргарлик ишлари олиб борди, — дейди Абдуқаюм Мансуров. — Етти ўлчаб бир кес, деганларидек, ҳар жиҳатдан ўйлаб ҳисоб-китоб қилиб чиқилди. Биз барча материалларни бошқармага топширдик. У ерда малакали мутахассислар текширувидан ўтгач, ҳисоб-китобларимиз маъқулланди.

— Шу ўринда битта савол туғилади, — мурожаат этдик директорга, — ўша пайтда ҳали ижара тўғрисидаги қонун йўқ эди. Ҳисоб-китоб ишларида, умуман ижарага ўтишда нимага, қандай қоида-қонуниятларга асосланиб иш кўрдингизлар?

— Биз тайёргарлик ишларини таваккал қилиб бошлаганимиз йўқ. Асосий йўналишни кооперация тўғрисидаги қонундан олдик. Шунинг учун ҳам коллектив фабрикани шартнома асосида етти йилга ижарага олган бўлса-да, амалда ҳар иккала томон ҳам кўпроқ кооперация тўғрисидаги қонун талабларига риоя қила бошлади. Шу жиҳатдан олганда буни тўлиқ ижара деб бўлмасди.

— Демак, ҳозир сизлар Тошкент вилояти моддий-техника таъминоти бош бошқармасига ижара ҳақи тўлаяпсизларми?

— Шундай, — дейди директор. — Лекин бу ўринда бир нарсани айтиб ўтиш керак. Ҳозир биз 500 минг сўм ижара ҳақи тўлаяпмиз. Бунга 200 минг сўм фойдаланганлик учун тўланадиган ажратмаларни қўшсак, бир йилда жами 700 минг сўмга тўғри келади. Ўтган йилнинг сентябрида, ижарага ўтишдан олдин бошқарма билан тузилган шартномада шу нарса қайд қилинган. Мана энди 1990 йилдан бошлаб ижара тўғрисидаги қонун кучга кирди. Қонуннинг биринчи бўлим 8-моддасига амал қиладиган бўлсак, энди бир йилда 300 минг сўм ижара ҳақи тўлашимиз керак. Демак, қонун ижарачиларнинг, яъни бизнинг манфаатимизни қўриқлайди.

— Унда қайтадан ҳисоб-китоб қилсаларингиз бўлмайдими?

— Энди шартномага ўзгартириш киритилади.

Ҳа, ижара чала бўлмаслиги керак. Қонун кучга кирдими, ундан четга чиқиш мумкин эмас. Бироқ бошланиши ҳамиша қийин кечади. Янгича ишлашга ўтган айрим корхоналарда бўлганидек, бу ерда ҳам амал қилиши жиҳатидан кооперация ҳамда ижара тўғрисидаги қонунлар уйғунлашиб кетган.

Фабрика жумҳуриятимиздаги тўқимачилик саноати корхоналарининг чиқитларини қайта ишлайди. Аниқроғи, чиқитлардан халқ истеъмоли буюмлари ишлаб чиқаради. Хом ашё таъминоти планли равишда, шартнома асосида амалга оширилади.

Директорга шундай савол бердик:

— Тайёр маҳсулотни бошқарма орқали сотасизларми?

— Йўқ, эркимиз ўзимизда. Маҳсулотимизни сотиб олувчи ташкилотлар билан тўғридан-тўғри шартнома тузамиз. Борди-ю, маҳсулотимизга давлат буюртмаси ўрнатилса, унда биз уни бошқарма ихтиёрига қараб тақсимот қилган бўлардик.

— Нима, давлат буюртмаси йўқми?

— Бир фоиз ҳам йўқ.

— Маҳсулотга харидор кўпми?

— Пешма-пеш олиб кетишаяпти. Чиқитдан тайёрлангандан кейин арзон бўладида. Лекин сифатли, пишиқ-пухта тикилаяпти.

— Мана, ҳозир сизлар ижара ҳақидан ташқари хом ашё, ёнилғи-мойлаш материаллари, транспорт хизмати, бошқа сарф-харажатлар учун тўлаяпсизлар. Ишлаб чиқаришдан ўзингизга фойда қолаяптими?

— Бўлмасам-чи, — дейди у, — фойда қолмаса, ҳафсала билан ишлармидик. Дастлабки натижаларнинг ўзиёқ ҳисоб-китобларимиз тўғри эканлигини кўрсатди. Ишчиларга сифатли ва ортиқча маҳсулот учун қўшимча ҳақ тўлаш ҳамда ижтимоий соҳа учун маблағ ажратиш имкониятига эга бўлдик. Агар даромадимиз ошиб бораверса, келгусида коллективимиз фабрикани сотиб олади.

И. НОРМАТОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» БОНГ УРАДИ

КАЛАВАНИНГ УЧИ ЙЎҚ

Момом бир неча кундан буён оғир ётибди. Ёнида ўтирган бобомнинг, йиғилган ўғил-қизлари, куёвлари, келинлари, невара-чевараларининг розилигини олган. Фақат хизмат билан узоққа кетган тўнғич ўғли Хушбоқ тоғам йўқ. Қайта-қайта телеграмма қилганим ҳам момомни қониқтирмайди. Ўзича нималарнидир пичирлайди. Аҳён-аҳёнда тоғамни сўраб қўяди.

Қўққисдан келган мусибат барчани ҳолдан тойдирган. Овиниш учун қурилган суҳбат ҳар қачонгидек тирикчилик ташвишларига бориб тақалаверади. Кимдир:

— Искандар тракторчи яна сув бермай кетди, — деди.

Яқиндагина ҳарбий қисмларнинг биридаги тартибсизликлар туфайли фарзандидан айрилган Каромат холам:

— Водопроводга қачон сув келар экан-а. Қишлоғимиздан журналист етишиб чиқиб, шу масалаларни кўтарганида яхши бўларди, — деди.

Ҳали мутахассис бўлмасамда, журналистликка ўқиётганим учунми, оғир дард билан айтилган гап кўнглимга ўқдек қадалди. Хижолатимни зўрға яшириб сўрадим:

— Қачондан буён сув келмаяпти?

— Пахта теримининг охиридан буён, — деди Улжамол холам.

— Декабрь ойидан бери,— суҳбатга аралашди Аллаберди тоғам одатдагидек...

Хаёлга чўмаман. Мактабда ўқиб юрган чоғларимизда кўчамиз теп-текис асфальт эди. Велосипед минганда маза қилардик. Йигитлик бурчимни ўтаб қайтсам, асфальтни бузиб, сув қувурларини ўтказишибди-ю кўчани қайтадан созлашни унутишибди. Ҳозир Уясь қишлоғида трактор лой кечиб, сув цистернасини судрайди. Гарчи газ учун Уясь қишлоғи аҳолисидан пул йиғиб олинган бўлса-да, бу иш ҳам ниҳоясига етказилмаган. Хўжасизликнинг айбдорлари ким? Бу каби чидаб бўлмас камчиликлар сабаби нимада?

Кўнглимга тугиб қўйган фикрни амалга оширишнинг вақти етганини англадим. Ўтирганларга билдирмасдан ўрнимдан туриб, ён дафтарчам ва қаламимни чўнтагимга солдимда, йўлга отландим. Тасодифан Искандарни учратиб қолдим. Баҳслашиб тракторнинг кабинасига ўтирдик.

— Муфта ишламаяпти, бировга шикаст етказишни истамайман. Раҳбарлардан янгисини сўрасам, йўқ дейишаяпти. Аҳвол чатоқ. Уйимга ҳам сув олиб боролмаяпман, — деб афсус билан бошпанаси томонга қараб қўйди.

— Тушунаман, ёш бошингда катта оила ташвиши бор. Тирикчиликни бир маромга солишни истайсан. Бошқалар ҳам худди сенга ўхшайдилар. Уларга ёмон гапирма, раҳбарларингдан иш талаб қил, камчиликларни бартараф қилишларига эриш, — дедим унга.

Муюлишда тушиб, аҳолини ичимли сув билан таъминлаш бошқармасига равона бўлдим. Искандар хавотирланиб, орқамдан қараб қолди.

Бошқармага борганимда тушга яқинлашиб қолган эди. Идорага кирсам, ҳеч ким йўқ. Ҳовлига разм солдим, зоғ кўринмайди. Бир оздан кейин кимдир назоратсиз дарвозани келаётган юк машинасига очиб, идора рўпарасида турган енгил машинанинг ёнига яқинлашди. Ходимларнинг қаердалигини сўрадим. Тушликка кетганликларини айтди.

Белгиланган вақтда яна идорага келдим. Бошқарма бошлиғи Йўлдош Чориевга учрашиб, ўз муддаомни айтдим. Бир оздан сўнг:

— «Қизил Октябрь» колхози аҳолисининг бир қисмини 1989 йилда ичимли сув билан таъминлашга шартнома тузган эдик, — деди. — Йил охирида хўжалик биздан қарздор бўлиб қолди. Шу сабабли декабрь ойида сувни узиб ташладик.

У суҳбат орасида бош иқтисодчи Тоҳир Рамазоновни суриштирди. Келмаганини билгандан сўнг гапида давом этди:

— Колхоз раҳбарлари бу масалада биз билан фикрлашмасдан область «Агрокоммунстройремонт»даги мутасадди ўртоқларга шикоят қилибдилар. Жавоб хатини тайёрлаб қўйдик. Агар ҳисоб-китобларимизда хатолик бор деб тушунсалар, исботлашсин. Бир куб сувимиз 12 тийин туради. Ишимиздан хатолик топишса, қўшимча сув ўтказиб беришимиз мумкин. Эндиликда ҳисобимиздаги Ленин йўли, Шеробод районлари бошқа ердан оби ҳаёт олаяпти. Жарқўрғон районини ичимли сув билан таъминлаяпмиз. Бошқармамиз хўжалик ҳисобига ўтган.

Шу орада Тоҳир Рамазонов ҳам келиб қолди. Бирга ишхонасига ўтдик. У маълум ҳужжатларни топтирганидан кейин:

— 1989 йилда 56.220 сўмлик сув ишларини бажаришга шартнома тузганмиз. Хўжаликка 29.649 сўмлик оби ҳаёт берилди. Қувурларимиздан бир кеча-кундузда 24 соат сув оқиши керак. Участка бошлиғи Нурилла Муқимов эса 12 соат учун маълумотнома топширган. Бу ойига 1.774 сўмни ташкил этади. Ярим йилликда ҳисоб-китобларда анчагина камомад борлиги аниқланди. Шундан сўнг маълумотноманинг тўғри ёзилишини назорат қила бошладик. Ойига олинадиган маблағ 4.834 сўмни ташкил этди. «Қизил Октябрь» колхози раҳбарлари эса норозилик билдираяптилар. Улар биздан 18.417 сўм қарздордирлар. Неча марта телефонограмма берган бўлсак-да, келишгани йўқ. 1990 йил учун 137.600 сўмга шартнома тузмоқчи эдик. Фақат 600 сўмига имзо қўйишибди, холос. Ишонишмаса, сув ўлчагич асбоби қўйишсин.

Фактларни ёзиб олиб, биргаликда ташқарига чиқдик. Бош иқтисодчи йўлгача кузатиб қўйди.

Кечқурун «Қизил Октябрь» колхози раиси Эсон Жўраевнинг қабулхонасига бордим. Учрашишнинг иложи бўлмади. Бош ҳисобчи Ҳасан Тўрақуловдан «Сурхон» сув бошқармасига боришмаганлигининг сабабини суриштирдим. У меъмор Хурсанд Мамараимовни бошлаб келди. Танишиб, мақсадга кўчдик.

— Сув тўхтатиб қўйилгандан сўнг мени вакил қилиб жўнатдилар. Тоҳир Рамазонов билан фикр алмашдик. Мулоқотимиз давомида сув сарфини ҳисоблаш пайтида хатоликка йўл қўйганлигини аниқладим. Мени тушунишни истамади. Шартномада кўрсатилган 56.220 сўмга қурилиш ва созлаш ишлари ҳам бажарилиши керак эди. Бошқарма ходимлари бунга амал қилмадилар. Ҳеч жойда қувур ўтказилган, созлаш ишлари олиб борилган жойни учратмайсиз. Қувурларни ўз ҳисобимиздан ўтказганмиз. Улар буни тан олишмаяпти. Сув ўлчовчи асбоб бузуқ.

— Ҳатто колхозимиз территориясида яшаб, «Сурхон» аҳолини ичимли сув билан таъминлаш бошқармасида ишлаётган 48 кишига ҳам оби ҳаёт беришни истамаяптилар. Улар учун ҳам харажатни биздан сўрашаяпти. Тарифда кўрсатилганидек, бир куб иссиқ ва совуқ сувга 4 тийин тўланиши керак. Бошқарма фақат совуқ сув беради. У ҳам бўлса ифлос. Аҳолининг соғлиғини ўйлаб, колхоз ҳудудидан янги сув олувчи ҳавза очмоқчимиз, — деб гапга аралашди бош иқтисодчи.

Икки меҳнат коллективи раҳбарларининг фикрини эшитиб, аниқ хулосага келиш қийин. Янги ҳавза қурилишига рухсат берилиб, бу иш амалга ошгунга анча вақт ўтиши аниқ. Катта маблағ сарфлаб ётқизилган асфальт ва қувурларга хўжасизларча муносабатда бўлишга қачон чек қўйилар экан? Нима учун газ қувурлари рўйхатда кўрсатилган хонадонларга ўтказилмаяпти? Аҳолидан йиғиб олинган пул қаёққа кетди? Бу саволлар ҳар бир кишини ўйлантираётганлиги аён. Тегишли ташкилотлардаги мутасадди ўртоқлар бу саволларга қандай жавоб беришади?

Н. МУҲАММАДИЕВ,
ТошДУ журналистика факультетининг талабаси.

СССР ПРОКУРАТУРАСИДА

ССР Иттифоқи прокуратурасининг кенгайтирилган мажлисида Озарбайжон ССР прокурори И. Исмоилов билан Арманистон ССР прокурори В. Назаряннинг қонунийлик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш соҳасидаги, шунингдек СССР Олий Советининг регионидаги вазиятни нормаллаштиришга қаратилган 1990 йил 5 март қарорини бажариш соҳасидаги иш тўғрисида берган ҳисоботлари тингланди.

Мазкур республикалар Ички ишлар министрликлари ва Давлат хавфсизлиги комитетлари раҳбарларининг, транспорт ва ҳарбий прокурорларнинг ахбороти ҳам тингланди.

Озарбайжон ССР ва Арманистон ССР прокуратура органлари ҳуқуқни муҳофаза қиладиган бошқа органлар билан биргаликда миллатлараро можароларнинг ва шу заминда келиб чиқаётган оммавий тартибсизликларнинг пайини қирқиш юзасидан муайян иш қилганликлари қайд этилди. Прокуратура, Давлат хавфсизлиги комитетлари ва Ички ишлар министрликларининг тергов бўлинмалари қотилликлар, ўр-йиқитлар, қурол-яроғни тортиб олиш, миллатлараро низони авж олдириш фактлари юзасидан жиноий ишларни қўзғатдилар ва тергов ўтказмоқдалар.

Айни вақтда коллегия жиддий камчиликларга кескин баҳо берди. Шу республикаларнинг прокуратуралари ҳамда ички ишлар ва давлат хавфсизлиги органларининг тергов ҳамда оператив-қидирув аппаратлари кўпинча можароларнинг олдини олиш юзасидан зудлик билан қарорлар қабул қилмадилар, айниқса экстремист гуруҳларнинг қурол-яроғни тортиб олиш соҳасидаги уринишларига қаршилик қилишда етарли равишда келишиб олиб, қатъий ҳаракат қилмадилар.

Миллатлараро низолар кучайган шароитда кўпгина прокурорлар ғайриқонуний хатти-ҳаракатларнинг пайини қирқишда зарур даражада принципиаллик қилмадилар. Арманистон ССР прокуратурасининг раҳбарлари қонунга хилоф равишда ҳарбийлаштирилган тузилмаларни вужудга келтиришга муросасозлик билан қарадилар, милиция ходимлари ўқ отиш қуролини ва жанговар техникани босиб олган барча шахсларни қидириб топиш ва қўлга олиш ҳамда уларни жиноий жавобгарликка тортиш юзасидан ўз зиммаларига юклатилган вазифаларни қандай бажараётганликлари устидан қаттиқ назорат уюштирмадилар. Натижада жиноятчилар ҳамон қўлга олингани йўқ. Уларнинг ихтиёрида кўп миқдордаги қурол, шу жумладан ички ишлар органларидан ва қўшинларнинг қисмларидан босиб олинган қурол-яроғ бор.

Кўрилаётган чора-тадбирларга қарамай, Озарбайжонда ҳам ҳаддан ошган унсурлар қўлида ҳали кўп миқдорда қурол ва ўқ-дори турибди.

Мана шуларнинг ҳаммаси миллатлараро кескинликни камайтирмаяпти, жиноятчилик борасидаги вазиятни кескинлаштираяпти, аҳоли ўртасида ишончсизлик ва қўрқув муҳитини вужудга келтиряпти.

Коллегия республикалар прокуратураларининг раҳбарияти, шахсан И. Исмоилов ва В. Назаряннинг диққат-эътиборини қонунчиликни ижро этишдаги катта камчиликларга қаратди ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш учун зудлик билан чора-тадбирлар кўришни талаб қилди. Республикаларнинг Ички ишлар министрликлари ва Давлат хавфсизлиги комитетлари билан биргаликда ҳаддан ошган ва жамиятга қарши бўлган бошқа унсурлар қўлидаги қуролни тортиб олиш юзасидан мувофиқлаштирилган чора-тадбирларни ишлаб чиқиб амалга ошириш, қурол-яроғни босиб олганлик тўғрисидаги, транспортдаги жиноятлар, миллатлараро адоватни авж олдирганлик тўғрисидаги ишларни тўхтатиб қўйиш ва тўхтатиб туриш тўғрисидаги асоссиз қарорларни бекор қилиш таклиф этилди. Бу жиноятларнинг тергов қилиниши назорат остига олинди.

Прокурорларга миллатлараро низони авж олдириш йўлидаги ҳар қандай уринишларнинг пайини қатъиян қирқиш, гражданларнинг ижтимоий ҳуқуқларини қўриқлаш тўғрисидаги қонунларга риоя этилиши устидан назоратни кучайтириш, ўзбошимчалик билан эгаллаб олинган квартиралар ҳаддан ошган унсурлар чиқарган оммавий тартибсизликлар натижасида ўз турар жойидан мажбуран кетиб қолган ҳақиқий эгаларига қайтарилишини таъминлаш ҳақида кўрсатма берилди.

Коллегия Озарбайжон ССР прокурори И. Исмоиловга ишдаги камчиликларни қатъий равишда кўрсатди.

Арманистон ССР прокурори В. Назарянга, унинг ўринбосари Г. Гукасянга прокурорлик назоратидаги ва кадрлар сиёсатидаги катта хатолар учун хайфсан эълон қилинди. Прокуратуранинг тергов органлари ва бошқа соҳалари раҳбариятини мустаҳкамлаш кўзда тутилди.

Республика органларига ёрдам бериш, айниқса чегара районларида уларнинг ҳаракатларини мувофиқлаштириб туришни кучайтириш юзасидан Иттифоқ ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларининг аниқ чора-тадбирлари белгиланди.

Коллегия ишида СССР Олий судининг, СССР Юстиция министрлиги, СССР Ички ишлар министрлиги, СССР Давлат хавфсизлиги комитетининг раҳбарлари ва бошқа ходимлари, СССР халқ депутатлари, КПСС Марказий Комитетининг ва СССР Олий Совети аппаратининг масъул ходимлари қатнашдилар.

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

БЕЛГОРОД. Белгород области деҳқонлари қисқа муддат ичида 340 минг гектар ернинг барчасига эртаги донли экинларни экиб бўлдилар. Экиш агрегатларидан икки сменада фойдаланиш. ишларнинг тиғиз графиклари экиш мавсумининг пухта ташкил этилишини таъминлади. Лалмикор ерларнинг ҳаммасига олий навли уруғликлар экилди.

* * *

БАРНАУЛ. Краснодар ва Ставрополь ўлкалари, Шимолий Осетия ва Чечен-Ингушетия маккажўхорикорлари олтойлик деҳқонларнинг баҳорги буюртмаларини бажардилар. Улар сибирликларга иссиқсевар ўсимликнинг сара уруғларини жўнатдилар. Бу ўсимлик Олтойда яхшигина яшил масса ҳосилинигина эмас, шу билан бирга оқ-сариқ бўлиб етилган маккажўхори сўтасини ҳам бериши керак. Бу маҳаллий чорвадорларга жуда тўйимли силос емларини тайёрлаш имконини беради.

* * *

ДНЕПРОПЕТРОВСК. Маҳаллий медицина қурилмалари заводида ногиронлар учун ғилдиракли креслолар кўплаб ишлаб чиқарила бошланди. Янги модель илгариги намуналардан чаққон ҳаракат қилиши, енгилроқлиги, уч баравар арзонлиги билан фарқ қилади.

* * *

ВЛАДИВОСТОК. Приморье ўлкасидаги Вольно-Надеждинск қишлоғида жойлашган янги болалар касалхонаси дастлабки беморларни қабул қилди. Даволаш маркази район партия комитетининг собиқ биносида очилди. Ўлкада Приморье аҳолиси соғлиғини сақлаш фонди ташкил этилган. КПСС ўлка комитетининг аппарати ўзининг икки кунлик иш ҳақини унинг махсус счётига ўтказди.

* * *

АМУРСК. (Хабаровск ўлкаси). КПСС аъзолари — илгари Амурск целлюлоза-картон комбинатида ишлаган пенсионерлар энди партия кассасидан моддий ёрдам оладилар. Партия комитети корхона ветеранлар кенгашининг розилиги билан, йигирма нафар пенсиядаги ногиронга маблағ ажратди. Уларнинг ҳаммасига бир йўла 50 сўмдан нафақа берилди. 500 га яқин коммунисти бўлган комбинат партия ташкилотининг қарори билан энг аввало ёлғиз кишилар ҳамда кексаларга молиявий ёрдам кўрсатилади, чунки имконият ҳозирча чекланган: партком тасарруфида партия бадалларининг атиги 3 фоизи қолади. Бу ерда КПСС XXVIII съездида партия янги Уставининг қабул қилинишига умид боғламоқдалар. Устав лойиҳасида бошланғич ташкилотларнинг эҳтиёжларига тушумларнинг ярмисигача қолдириш назарда тутилган.

* * *

ВОРОШИЛОВГРАД. Ворошиловград қишлоқ қурилиш комбинатининг меҳнаткашлари жамоат транспортида юришлари учун энди патта сотиб олишлари шарт эмас. Бутун корхона аҳли транспорт патталари билан таъминланади, унинг ҳақини қишлоқ қурилиш комбинати тўлайди. Бу маблағ ижтимоий ривожланиш жамғармасидан ажратилди. Қурилиш комбинати ходимларини овқатлантириш ҳақи ҳам ана шу жамғармадан олинади. Корхона аҳли ўзининг асаларичилик хўжалигидан текинга асал олади. Қурувчилар икки йил илгари бундай имтиёзлар ҳақида орзу ҳам қилолмасдилар — корхона ўз кунини зўрға кўрарди. Энди эса, корхона аҳли меҳнат интизомини мустаҳкамлаган, иш сифатини яхшилаган пайтда қурилиш комбинати рентабел бўлиб қолди, бу ерда 400 минг сўмга қадар фойда олинмоқда.

* * *

АШХОБОД. Ашхобод телевидениеси уюштирган сурункали телекўрсатувлар вақтида Туркманистон ССР меҳр-мурувват ва саломатлик жамғармаси ҳисобига 400 минг сўмдан ортиқ пул тушди. Ушбу эшиттириш қариялар ва болалар уйларида, касалхоналарда ва ногиронлар учун мўлжалланган табобат муассасаларида тасвирга туширилган кино лавҳалардан ташкил топди. Узлуксиз телекўрсатувларнинг чақириғига жавобан жамоат тузилмаларининг аъзолари, корхоналар кўнгилли равишда бадаллар ўтказишди. Узлуксиз телекўрсатув давомида берилган концертда Туркманистон давлат филармониясининг артистлари, болалар бадиий ҳаваскорлик коллективлари, халқ мусиқаси ва қўшиқлари ансамбллари қатнашдилар. Улар шу концертдан оладиган барча хизмат ҳақларини меҳр-мурувват ва саломатлик жамғармасининг махсус ҳисобига ўтказдилар.

Раҳим БЕКНИЁЗ таваллудининг 70 йиллигига

ТАБИАТ КУЙЧИСИ

Ўзбек совет адабиётида табиат муҳофазаси ва экология мавзуида биринчилар қатори қалам тебратган истеъдодли адиб Раҳим Бекниёз ижод оламида танилгунгача узоқ ва ғоят сермашаққат йўлни босиб ўтди. Йўқ, у фақат обрў орттириш, адабиёт майдонида танилиш учунгина шундай қилгани йўқ. Ижод ўзининг маънавий эҳтиёжига, дил амрига, яхши бир сўз айтиш истаги долғали армонга айлангани учун ҳам у садоқат билан маҳоратини йил сайин оширган, заргар-зарнигор қаламини шеърдан шеърга, асардан асарга мустаҳкамлаган ҳолда салмоқли ва узоқ йўл босди. Зеро, у адабиётга, дастлаб бадиий асарларни мутолаа қилишга ўттизинчи йилларнинг бошларида ихлос қўйган эди.

Оддий деҳқон фарзанди қалбида ёлқинланган маърифат йўналишидаги ҳавас ўша йилларнинг машҳур асарларини ўқиган сари аланга ола борди. У ўн уч ёшида — колхозда табелчи бўлиб ишлаб юрганида ҳам бир қўлидан бадиий китобни қўймади. Кўп ўқиди, кўп изланди, мутолаа қилган асарларидаги таранинум этилган ғоя ва мазмунларни, муаллифларнинг образлар яратиш маҳоратларини ўз мушоҳада «чиғириғи»дан ўтказди. Қишлоқ мактаби ва Хивадаги таълим-тарбия техникумида олган билимлари саводини оширди, дунёқарашини кенгайтирди. Бўлғуси шоир колхозда ҳисобчи бўлиб ишлаган 1936—1939 йиллар мобайнида ёзилган машқ шеърларнинг сифат ва салмоғи у қадар бўлмасада, маҳорат сари қўйилаётган қадамлар эди. Раҳим Бекниёз чинакам, яхши шеърлар ёзиш учун ҳали маълумоти, билими камлигини ҳис қилди. Бу туйғу 1940 йилда уни Урганчдаги ўқитувчилар тайёрлаш институтига бошлаб келди. Бироқ мутолаа ва маҳоратни ошириш йўлидаги саъй-ҳаракат ора йўлда қолди — 1941 йилнинг 22 июнида Улуғ Ватан уруши бошланиб, бўлғуси муаллим-шоир она диёр ҳимоясига отланди.

Урушнинг дастлабки йилларида турли фронтларда, 1944—1945 йилларда эса биринчи ва иккинчи Белоруссия жанггоҳларида мина отувчилар расчётининг буйруқчиси, артиллерия разведкачиси, бўлинма раҳбари бўлган Раҳим Бекниёз немис-фашист газандаларига қақшатқич зарбалар беришда довюракларча жанг қилди. Она юртига Ғалаба билан, кўкрагига қатор жанговар орден ва медаллар тақиб қайтди. У 1946—1949 йилларда қадрдон қишлоғидаги мактабда аввал ўқитувчи, сўнгра директор бўлиб, бир йил мобайнида эса Хонқа район Совети ижроия комитетининг масъул котиби бўлиб ишлади. 1950—1953 йилларда институтдаги ўқишни давом эттириб, имтиёзли диплом олди. 1954—1981 йилларда «Хоразм ҳақиқати» газетасининг бўлим мудири, Огаҳий номидаги мусиқали драма театри директори, Ёзувчилар уюшмаси область бўлими масъул котиби вазифаларида хизмат қилди.

Унинг китобхон билан бевосита учрашуви 1960 йилда юз берди: илк шеърлар тўплами чоп этилди ва муаллиф уни «Биринчи учрашув» деб атади. 1967 йилда нашр этилган иккинчи китоби «Овчининг куйлари» муаллифнинг маънавий идрок олами анча кенгайганидан, мушоҳадалар кўлами хийлагина қамров касб этганидан дарак берди. Шеърлар ҳам назм талаби, ҳам поэтик услуб, ҳам мавзу жиҳатларидан ранг-баранг эди. Ундаги ўзига хос оҳангдорлик шоирнинг шахсий роз айтиш йўли мавжудлигини кўрсатди.

1971 йилда адибнинг «Қалдирғочлар» номли тўплами эълон қилинди. Ундан тарихий-реал воқеа — Хоразмнинг маърифатпарвар «йигирма иккилар»ига бағишланган «Ёлқин» қиссаси ўрин олган. Ўзбек адабиётида бу мавзуда дастлаб Эгам Раҳимнинг «Маърифат қурбонлари» драмаси, Ўлмас Умарбековнинг «Чўли ироқ», Иван Булановнинг «Хорезмейка» («Хоразм қизи») деб аталган асарлари, шунингдек, бир нечта очерк ҳам эълон қилинган эди.

Кўриниб турибдики, Раҳим Бекниёз адабиётдаги фаолиятининг эътироф этилишига анча изланиш орқали эришди. «Дерсу Узала изидан» деб номланган ҳикоялар тўплами унга ёзувчи сифатида довруғ келтирди, «Овчи ҳикоялари» туркуми билан адабиётдан ўзига хос ўрин олди.

Раҳим Бекниёзнинг «Ёш гвардия» нашриёти чоп этган «Қайдасан, Ҳумо» китоби табиат, унинг муҳофазаси мавзуига бағишланган. Китобхон уни илиқ кутиб олди. Муаллиф бу асари билан ўзининг чинакам табиат куйчиси, ҳайвонот оламининг садоқатли жонкуяри эканлигини яна бир бор исботлади. «Қайдасан, Ҳумо»даги овчилик билан боғлиқ ҳикояларда Хоразм воҳаси, Амударё соҳиллари, унинг қуйи этаклари, бу ерларнинг табиати ва ҳайвонот оламининг бетакрор гўзаллиги, овчилик гашти самимий жонкуярлик ва кўтаринки ҳис-ҳаяжон билан акс эттирилган. «Темиртирноқ», «Йўлбарсхола», «Тутқунлар», «Қари мерган», «Топоқвой билан Чопоқвой», «Қобони экан», «Шапка кийган қуён», «Тўнғиз қамали» ҳикояларидаги воқеалар ўзининг ҳаётийлиги, қаҳрамонлари орамизда яшаётганлиги, уларнинг табиати, ички дунёси маҳорат билан тасвирланганлиги боис ўқувчиларда зўр қизиқиш уйғотади.

Хоразм воҳасининг толмас куйчиси сифатида эл-юртга танилган адибнинг 1982 йилда яна бир катта ҳикоялар тўплами — «Темиртирноқ» нашр этилди. Бу ҳам ёзувчининг кейинги йилларда яратган энг яхши ҳикояларидан саралаб тайёрланган эди. Китобхон бу асарларини мутолаа қилар экан, ёзувчининг табиат мавзуига содиқлигини яна бир бор юракдан ҳис этади, воҳанинг ўзига хос табиати, ҳайвонот оламининг янги «гўша»лари билан кенгроқ қамровда танишади, тажрибали овчининг ғаройиб ва сербавқ саргузаштлари, қизиқарли кечган ҳангомаларидан яйраб баҳра олади.

Раҳим Бекниёз назмда ҳам, насрда ҳам бирдай баракали қалам тебратиб келаётган сермаҳсул ижодкор. У 1984 йилда муҳлисларга «Тўтиё» деб аталган шеърлар, балладалар, ривоятлардан ташкил топган тўпламини туҳфа қилди. Шоирнинг Улуғ Ватан уруши, ундан кейинги ҳаёт ташвишлари ва қувончлари, колхозчи ёшлар, аёллар гўзаллиги ва садоқати, меҳнати ва муҳаббати, дўстлиги ва меҳр-оқибати ҳақидаги назмий асарлари жамланган бу тўплам китоб жавонларимиздан муносиб ўрин олган.

«Советский писатель» нашриёти 1985 йилда Раҳим Бекниёзнинг қисса, ҳикоя ва очерклардан иборат насрий тўпламини «Отажон» номи билан чоп этиб, Бутуниттифоқ китобхонига туҳфа қилганлиги воҳамиздагина эмас, балки республикамиз адабий ҳаётида катта воқеа бўлди. Бунда «Отажон» қиссаси, китобдаги очерк ва ҳикояларни рус тилига ўгирган москвалик ёзувчи ва таржимон Семён Виленскийнинг хизматларини алоҳида қайд этиб ўтиш керак.

Раҳим Бекниёз ўқувчиларга 1986 йилда совға этган «Бола мерган» ҳикоялар тўпламини ҳам она табиатга бағишлади. Кўпгина ҳикоялар анъанавий тарздаги овчи хотиралари ва ов лавҳалари бўлиб, чинакам табиат шайдосининг, уни юракдан севадиган, табиат олдидаги фарзандлик бурчини меҳр билан ўташга орзуманд инсоннинг ўй-кечинмалари зарлибосига йўғрилганлиги ўқувчига маънавий завқ бағишлайди, уни табиатни ардоқлашга ундайди.

Хулоса қилиб айтганда, Раҳим Бекниёз 1960 йилдан буён катта адабиётимиз хазинасига «Овчининг куйлари», «Мовий тўлқинлар», «Интиламан», «Тўтиё», «Қорақум этагидаги машъал», (Эгам Раҳим билан ҳамкорликда), «Момиқжон», «Сеҳрли дунё», «Армонли дунё», рус тилидаги «Отажон» каби китоблари, «Сенсиз яшай олмайман», «Икки ўт ўртасида», «Кўк кўйлаклар», «Оқибат» сингари пьесалари билан салмоқли ҳисса қўшган, куч-ғайрати ҳали-ҳануз жўшқин, Амудек сермавж ёзувчи, нозик дидли санъаткор адиб. Унинг етмиш йиллик юбилейи муносабати билан Ғафур Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриётида «Сайёд» сайланма асарлари, «Чўлпон» нашриётида эса «Шикорнома» ҳикоялар тўплами нашр этилмоқда. Устозимизнинг адабиётдаги хизматлари муносиб тақдирланиб, унга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими» унвони берилган.

Биз, хоразмликлар, оқсоқол ёзувчи ва шоиримиз билан ҳақли равишда фахрланамиз, меҳрибон устозга шонли етмиш йиллик юбилейи кунида мустаҳкам соғлиқ, янги ижодий ютуқлар, узоқ умр тилаб қоламиз.

Эркин МАДРАҲИМОВ,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси Хоразм область бўлимининг масъул котиби.

Раҳим БЕКНИЁЗ

ОЛТИН ВА ҚИЛИЧ

Капиталга қарши курашдик роса
Бешафқат қон тўкдик, қайрадик қурол.
Таслим бўлмади ҳеч капитал эса,
Бизни таслим қилди аксинча, баттол.
Юз йиллаб жанг қилдик роса бешафқат,
Қилични мот қилди ялтироқ металл.
Дунёга хўшёрроқ боқсак оқибат:
Эвоҳ,
Яшаёлмас эканмиз бекапитал,
Биз,
Антикапитал коммунистлар ҳам,
Фалакнинг гардиши шу экан, бўтам.

ИЛТИЖО

Сен бизга сийнангни тутасан,
Биз оёқ қўямиз баҳузур.
Пойимиз остида тутайсан,
Оташнок она Ер, афв эт, узр.
Неъматинг, бойлигинг беҳисоб:
Оламиз, оламиз, оламиз.
Билмасак не гуноҳ, не савоб,
Афв эт, шунақа боламиз.
Сийнангни пармалаб ўйганда,
Даҳшатли зарядлар қўйганда,
Афв эт, онажон, афв эт,
Ҳаттоки жонингдан тўйганда.
Дард чека, дард чека қарисанг,
Бордию ҳорисанг чор-ночор,
Оқибат офатга дорисанг,
Билмадим, ҳолимиз не кечар!
Афв эт, жонажон, афв эт.

ЖОНИМ

Жон аяган таҳликага қул,
Жонгинамга қилмадим шафқат.
Сийнам билан ташландим нуқул,
Мажақланди сийнамда офат.

Аялган жон «пуф» деса ўчар,
Мен жонимни қилдим имтиҳон:
У шунчалик эканки ўжар,
Ёнади-ю кул бўлмас ҳамон.

Гоҳ қайнаб, гоҳ келиб ҳалқумга—
Қадалган-у чиқмаган жоним.
Ларзаланар турфа талқинга
Соме бўлиб уқмаган жоним.

Куйлар янги, қўшиқлар янги,
Жоним эса ўша-ўшадир.
Ҳаққу ёлғон-яшиқлар янги,
Жоним ҳаяжонга тушади.
Ўжар жоним,
Қайсар жоним,
Қилдинг мени безор, жоним.

ЙЎЛЛАР

Жиловдорлар ўзгариб турар,
Ҳар қайси ўз йўлига бурар.
Йўлларки долға-долға,
Гоҳ орқага, гоҳ олға—
Қаён бўлса оборар.

Турфа йўллар, серқирра йўллар,
Жиловларда қудратли қўллар.
Довон баланд довондан,
Узилмагил карвондан—
Чалғимасин оқиллар.

Катта йўлда шошмаган ким бор!
Қайнамаган, тошмаган ким бор!
Майли, уфқма-уфқ
Адашганнинг айби йўқ,
Бўлмасак бас дарбадар.

Бизлар банитабиат аслан,
Доим мушфиқ табиат посбон.
Оғиш демак —гир айланиб боз
Бошланган нуқтага қайтишдир, холос.
Кўрармиз, бош омон бўлса—бас.

ОТАХОН ҲИММАТИ

Оржоникидзе районидаги «Октябрь» колхозида турли миллат вакиллари бир онла фарзандларидек аҳилликда меҳнат қилаяптилар. Хўжаликда кўп йиллар донг таратган, ҳозир эса кексалик гаштини сураётган кексалар бор. Улар ҳақида гап кетганда Мирҳожи Ҳасанов номи биринчилардан бўлиб тилга олинади. Бу бежиз эмас. 85 баҳорни қаршилаган отахон ҳали ҳам ёшлардек серғайрат, тиниб-тинчимайди. Ҳар доим хўжалик фаровонлигини ўйлайди. Дала ишларида ёшларга устозлик қилиб, улар билан деҳқончилик сирларини ўртоқлашади.

— Чинобод қишлоқ Советига қарашли Ўткир участкасидаги мавжуд 15 километр йўлни тартибга келтириб, асфальт ётқизишда, шу ерлик аҳолини ичимли сув ва табиий газ билан таъминлашда Мирҳожи отанинг ҳиссаси катта, — дейди Чинобод қишлоқ Совети раиси Жўрабой Расулов. — Кейинчалик яна бир хайрли ишга қўл урди. Унинг ташаббуси билан «Трактор заводи» — «Октябрь» колхози оралиғида автобус қатнови йўлга қўйилди. Ҳиммати баланд отахон айни пайтда ёшлар ташвишида. Абай номли ўрта мактаб учун 2 қаватли 250 ўринли қўшимча бино қад ростламоқда. Бу ўқув даргоҳи келаси йили фойдаланишга топширилади.

У. МУҲАМЕДОВ.

Қуйи физкультура ташкилотларида

БИРИДАН ҚУВОНАСИЗ, БОШҚАСИДАН ЭСА...

Сирдарё районида меҳнаткашларни жисмоний чиниқтириш, бўш вақтини мазмунли ўтказиш борасида муайян ишлар амалга оширилаяпти. Натижада кўпчилик ёшлар область ва республика миқёсидаги мусобақаларда фаол қатнашиб, совринли ўринларни эгаллашмоқда.

Айни пайтда районда 33 та қуйи физкультура ташкилоти бор. Жисмоний тарбия билан шуғулланувчилар 6.500 кишига етган. Улар ихтиёрига 3 та стадион, шунча спорт зали, 2 та сузиш ҳавзаси, 1 та мерганлик манзилгоҳи, 14 та футбол, 36 та волейбол, 9 та баскетбол майдончалари бериб қўйилган. Шу йилнинг икки ойида 3 нафар биринчи разрядли спортчи, 9 жамоатчи ҳакам тайёрланди, 2 киши СССР спорт устаси топшириғини бажарди.

«Малик» совхози, Охунбобоев номли колхоз, 52-автобаза, Малик пахта тайёрлаш заводи, хўжаликлараро механизациялашган 36-кўчма колонна ташкилотларида спорт ишлари яхши йўлга қўйилган. Бу жойларда мусобақалар ўтказиш анъанага айланган. Энг асосийси — ёшларнинг жисмоний чиниқишлари учун шароит етарли. Бу ўз навбатида меҳнат ва ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга ижобий таъсир ўтказмоқда.

Моҳир устозлар ва иқтидорли спортчилар сафи тобора ортиб бораяпти. Геннадий Макаров, Асим Тамалов, Кенжа Содиқов, Элмурод Тўқсонов, Василий Пак, Эргаш Пирсаидов, Валерий Ли сингари жамоатчи устоз ва ҳакамлар спортни оммавийлаштиришга катта ҳисса қўшаяптилар. Айни пайтда уларнинг издошлари район спорт шарафини турли мусобақаларда муносиб ҳимоя қилмоқдалар.

Лекин Ильич номли, «Ўзбекистон» колхозлари, Бахт пахта тозалаш заводи, механизациялашган 1-кўчма колоннада меҳнаткашларни жисмоний чиниқтиришга эътибор берилмаяпти. Шунингдек, Собир Раҳимов номли совхозда ҳам аҳвол яхши эмас. Хўжалик аъзолари район ва область миқёсидаги мусобақаларда фаол қатнашмаяптилар. Совхозда анча вақт спорт инструктори бўлмади.

Муаммолар фақатгина шулардан иборат эмас. «Ленинград» колхозида икки минг ўринли стадион қурилиши бир неча йилдан бери чўзиб келинмоқда. Бахт шаҳридаги қуйи физкультура ташкилотлари учун атиги битта футбол майдони бор, холос. Аммо у ҳам тартибга келтирилмаган. Майдонни текислаш, атрофини кўкаламазорлаштириш, югуриш йўлакчалари ташкил этишга ҳеч ким бош-қош бўлмаяпти.

А. БУРЛИЕВ.

ҚУРУҚ ВАЪДА КИМГА КЕРАК?

Янгиер қишлоғида ягона стадион бор. Лекин майдонда кўпинча қўй-қўзилар ўтлаб юради. Хўжалик спорт инструктори Холбой Ярашев бу ҳақда гап кетганда шундай дейди:

— Стадион қаровсиз. Бу масала ўтган йили колхозчиларнинг умумий йиғилишида ҳам муҳокама этилди. Стадионни тартибга келтиришни хўжалик раисининг қурилиш ишлари бўйича ўринбосари Сафар Бобомуродов ўз зиммасига олди. Мана, кўриб турибсиз, ҳеч қандай ўзгариш йўқ.

— Стадион учун маблағ ажратилганми?

Лекин бу саволим жавобсиз қолди. Негаки, у ўз вазифасини яхши билмайди. Ҳатто хўжаликда жисмоний тарбия ишларини йўлга қўйиш учун неча сўм ажратилганини ҳам айтиб беролмади.

Маманазар Эрдонаев — колхоз партия комитетининг котиби:

— Ука, стадион эски, уни жиҳозлаш мумкин эмас. Янгисини қурмоқчимиз.

Суҳбатга Х. Ярашев қўшилди:

— Бу ҳақда ўтган йили гап бўлганди. Ҳанузгача амалий иш йўқ.

Котиб сал иккилангач, сўзида давом этди:

— Стадион учун 30 минг сўм ажратганмиз.

— Шундай экан, нега маблағ ўзлаштирилмаётир?

Саволимиз яна жавобсиз қолди.

— Маманазар ака, Гулистон, Бўстон, Хўжамулки, Қарсоқли, Пахтаобод, Қумқўрғон қишлоқларида ҳам стадион йўқ. Шундай экан, наҳотки Янгиердагисини тартибга келтириб бўлмаса?

Коммунистлар сардори яна елка қисишдан нарига ўтмади.

Етакчи спортчилардан бири Рўзи Умиров билан суҳбатимиз ҳам хўжаликда физкультура ишлари ўлда-жўлдалиги, мутасадди кишилар бу масалага ҳамон эътибор бермаётганликлари ҳақида борди.

Энди бундай бепарволикка тоқат қилиб бўлмайди. Ваъда — вафоси билан гўзал. Қумқўрғон районидаги «Москва» колхози раҳбарлари мустаҳкам соғлиқ гарови— физкультура ва спортни ривожлантириш ҳақида жиддий бош қотиришлари зарур.

Р. ДАВЛАТОВ.

СИНОВДАН ЎТМОҚДА

Фарғонадаги пойабзал ишлаб чиқариш бирлашмасида крассовка ишлаб чиқарадиган линия синовдан ўтказила бошлади. Бу ерга ГФРнинг етакчи фирмалари юксак даражадаги технология ускуналарини етказиб бердилар. Улар техникани монтаж қилиш ва созлаш ишларини ҳам ўз зиммаларига олдилар.

(ЎзТАГ).

ШАХМАТ ҲАНГОМАЛАРИ

«ҚИЁФАДОШ» БИЛАН УЧРАШУВ

Бир куни жаҳон темпиони Эйве поездда кетаётиб, чўнтак шахматида вазиятларни таҳлил қилаётган киши билан танишиб қолди. У Эйвени ўйинга таклиф этди. Чемпион кетма-кет уч маротаба ғалаба қилди. Манзилига етган ҳамроҳи ҳайратини яширолмасди: «Бу ақлга сиғмайди! Поездда учраган нотаниш одамга., уч партия ютқазсам-а! Ахир мени клубимизнинг Эйвеси дейишади-я!».

ОЁҚЛАР НИМА ҚИЛАДИ

1953 йили Цюрихда бўлиб ўтган жаҳон биринчилиги томошабинларини бир сураткашнинг ҳаракатлари ҳайрон қолдирди. У қўлида фотоаппаратни тутганича мусобақалар ўтаётган стол тагида эмаклаб юрарди. Бу «сир» бир ҳафтадан сўнг ойдинлашди. Маҳаллий журналлардан бирида ўша сураткашнинг «Бош ўйлаганда оёқлар нима қилади?» репортажи босилиб чиқди.

ҚИСҚА ЮРИШ

Берлинда навбатдаги жаҳон биринчилиги давом этарди. Машҳур немис шахматчиси Луи Паульсен бир ўйинда ярим соатча ўйлагач, фарзинини бир катак сурди. Партияни диққат билан кузатаётган аёл қичқириб юборди:

— Шунча узоқ ўйлаб, шунча қисқа юрди-я!

Тўпловчи: Н. РАҲМОНОВ.

СПОРТ АХБОРОТИ

ФУТБОЛ

Биринчи лигада олти учрашув бўлиб ўтди. Дарвозаларга 13 та тўп киритилди. Шулардан 6 таси майдон эгалари, 7 таси меҳмонлар ҳисобига ёзилди.

«Пахтакор» мавсумнинг илк матчини Ленинградда маҳаллий «Зенит» командаси билан ўтказди. Қизиқарли ўтган бу учрашув жанговар дуранг (1:1) бўлди. «Таврия» (Симферополь) — «Шинник» (Ярославль), «Нефтчи» (Боку) — «Қайрат» (Олмаота) коллективлари ўйинида ҳисоб очилмай, рақиблар очкони бўлишиб олдилар.

Москванинг «Локомотив» командаси сафарда ўйнашига қарамай, йирик ҳисобда ғалабага эришди. Пойтахтлик футболчилар Краснодарда маҳаллий «Кубань» коллективи дарвозасига жавобсиз учта тўп йўлладилар.

Запорожьенинг «Металлург» командаси ҳам биринчиликни ютуқ билан бошлади. Украина футболчилари Ставрополнинг «Динамо» клубини қабул қилиб, 2:0 ҳисобида устун келдилар. «Нистру» (Кишинев) — «Ростсельмаш» (Ростов) командалари учрашувида 3:3 ҳисоби қайд этилди.

Бугун навбатдаги тур учрашувлари ўтказилади. «Пахтакор» Бокуда «Нефтчи» командаси билан ўйнайди.

* * *

СССР ўсмирлар терма командаси (16—17 яшаргача футболчилардан ташкил топган) Европа биринчилигининг такрорий саралаш учрашувида югославиялик тенгқурларини 1:0 ҳисобида мағлубиятга учратди. Лекин биринчи матчда йирик ҳисобда ғалабага (3:0) эришган югославиялик футболчилар соврин учун курашни давом эттириш ҳуқуқини қўлга киритдилар.

ХОККЕЙ

Ленинградда олимпиада терма командалари ўртасида ўтказилган халқаро мусобақа якунланди. Биринчи ўрин учун СССР ва Чехословакия хоккейчилари ўзаро куч синашдилар. Учрашув 3:0 ҳисобида совет спортчилари фойдасига тугади.

Канада ва Швеция командалари учинчи ўрин учун баҳс юритишди. Бунда омад швецияликлар томонида бўлди — 6:5.

ДЗЮДО

Совет Иттифоқи Қаҳрамони В. Петров хотирасига бағишлаб мусобақа ўтказиш анъанага айланган. Ленинградда бўлган навбатдаги ўн бешинчи турнирда польшалик меҳмонлар хам ғолиблик учун кураш олиб бордилар.

Бу кенг кўламли мусобақада республикамиз полвонлари совриндорлар сафидан жой олдилар. Тошкентлик Ҳаёт Холбоев (57 килограммгача) финалда тбилисилик Амир Абрамишвилига имкониятини бой бериб, кумуш медални қўлга киритди.

Чирчиқлик Андрей Громаков (57 килограммгача) ва тошкентлик Юрий Бозоров (62) ҳурмат шоҳсупасининг учинчи поғонасига кўтарилдилар.

ШАХМАТ

Ҳазораспда Афғонистонда байналмилал бурчини бажараётиб ҳалок бўлган жангчилар хотирасига бағишланган район биринчилиги ўтказилди. Унда энг кўп очко тўплаган А. Матёқубов чемпион бўлди. Кейинги совринли ўринлар Б. Усмонов ва С. Матёқубовга тегди. Ғолиблар эсдалик совғалари билан тақдирландилар.

Муҳаррир ўринбосари Н. ЁҚУБОВ.

ОЙНАИ ЖАҲОНДА

11 АПРЕЛЬ, ЧОРШАНБА

● ЎзТВ I

11.30 «Қишлоқдан келган шаҳарликлар». Телефильм.
12.30 «Қамал». Тўрт серияли бадиий фильм. Тўртинчи фильм— «Искра» операцияси».

* * *

17.30 Кўрсатувлар программаси.
17.35 Янгиликлар.
17.40 «Касблар ҳақида ҳикоялар».
18.15 «Шоирлар — болаларга». Султон Жўра.
18.55 «Хизмат кўрсатиш тармоқлари». Қашқадарё вилоятида ободонлаштириш.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Ёшлик» студияси кўрсатади. ВЛКСМ XXI съезди делегатлари билан учрашув.
20.30 Москва. «Время».
21.00 Йўлдош Муқимов. «Наврўз ва Аёзмомо». Адабий-мусиқий кўрсатув.
21.40 Долзарб мавзу.
22.00 «Ахборот».
22.20 «Олтинчи июль». Бадиий фильм («Мосфильм»).
00.05 Кўрсатувлар программаси.

● ЎзТВ II

18.05 Болалар учун концерт.
18.40 «Ўзбекистон» телевизион киножурнали.
18.50 «Оловнинг тизгинланиши». Бадиий фильм. 2-серия.
20.10 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Манфаатдорлик» (рус тилида).

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:
20.30 Москва. «Время».
21.00 «Ҳаёти деҳот». Ердан фойдаланиш муаммолари ҳақида.
21.40 «Тақдир». Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Қиммат Ашурова ҳақида киноочерк.
22.00 «Ахбор».
22.20 Тожикистон санъат усталари ва ижодкор ёшларининг концерти.

● МТ I

6.00 «120 минут».
8.05 «Елканлар остидаги ўлим». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.
9.10 «Чоко ва Боконинг саргузаштлари». Мультфильм. 1-қисм.
9.35 Футбол. СССР чемпионати. «Спартак» — «Динамо» (Москва). 2-тайм.
10.25 «Саёҳатчилар клуби».
11.25 «Камалак». Халқ ижодиёти телепрограммаларининг VIII Халқаро фестивали. «Афғонистон тароналари».
12.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
12.30 А. Зурабов. «Лика». Телевизион спектакль.

* * *

15.15 «Мусиқий хазина». Л. В. Бетховен. 9-симфония. «Гевандхауз» оркестр» ижро этади. Дирижёр — Курт Мазур (ГДР телевидениеси).
16.25 Ҳужжатли фильмлар премьераси: «Андреев байроғи остида» (СССР Мудофаа министрлигининг киностудияси), «Сув остида излаш» (Киев).
17.00 Болалар соати (инглиз тили дарси билан).
18.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
18.30 Ҳужжатли фильм.
19.25 Шеърият лаҳзалари.
19.30 «Бу беқиёс овоз». Театр ёдномалари. М. И. Бабанова.
20.30 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
21.00 Коллаж (реклама, ахборот, эълонлар).
21.05 Долзарб интервью.
21.15 «Тикланиш» (Крекшинда, Л. Н. Толстой ҳузурида).
21.45 «Қайта қуриш: муаммолар ва ечимлар».
23.00 «ТСН». Янгиликлар телевизион хизмати.

● МТ II

8.00 Эрталабки гимнастика.
Ўқув программаси
8.15 Илмий-оммабоп фильм.
8.35, 9.35 Табиатшунослик. 3-синф. Ўрмон томошаси.
9.05 Немис тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
10.05 Немис тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
10.35, 11.35 Умумий биология. 10-синф. Экологик системалар.
11.05 «Нон. Уй. Соҳиб». Илмий-оммабоп фильм.

*

12.05 «Тоққа саёҳат». Телевизион ҳужжатли фильм.
12.35 Чех филармонияси симфоник оркестрининг концерти. Дирижёр — В. Нойман.
13.05 Такрорий телефильмлар сеанси. «Илк қувончлар». 2-қисм — «Ажойиб ёз». 5-серия.
14.10 Бадминтон. Европа чемпионати.

* * *

16.30 Стол тенниси. Европа чемпионати. Швециядан кўрсатилади.
17.00 Телевизион мусиқий абонемент. «Импровизация оламида».
18.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати (сурдо таржимаси билан).
18.30 СССР Олий Совети сессияси. Танаффус пайтида (19.30) — Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Довюраклар».

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб. — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Р. — 01232. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. 1169. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12